

SZAKDOLGOZAT

SEBES ÁDÁM

**Gödöllő
2025**

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Vidékfejlesztési Agrármérnök alapképzési szak

TURISZTIKAI FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK
VIZSGÁLATA A VELENCEI-TÓ TÉRSÉGÉBEN,
KÉRDŐÍVES KUTATÁS ALAPJÁN

Belső konzulens: Urbánné Malomsoki
Mónika
tanszéki munkatárs

Készítette: Sebes Ádám
RMV8K1

Intézet/tanszék: Vidékfejlesztés és Fenntartható
Gazdaság Intézet
Vidék- és Területfejlesztési
Tanszék

Gödöllő
2025

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés és célkitűzések	5
2. Szakirodalmi áttekintés	7
2.1 <i>A vidékfejlesztés elméleti alapjai</i>	7
2.1.1 A vidék fogalma és jellemzői	7
2.1.2 A vidékfejlesztés céljai és funkciói	9
2.1.3 A vidékfejlesztés eszközei	10
2.1.4 A fenntartható vidékfejlesztés és a turizmus kapcsolata	12
2.2 <i>Magyarország turisztikai térszerkezete</i>	14
2.2.1 A turizmus területi koncentrációja Magyarországon	15
2.2.2 A Közép-Dunántúli régió jellemzői	17
2.2.3 A Velencei-tó turisztikai szerepe országos viszonylatban	17
2.3 <i>A turizmus szerepe a vidékfejlesztésben</i>	18
2.3.1 Falusi turizmus és ökoturizmus, mint vidékfejlesztési eszköz.....	18
2.3.2 Turisztikai desztináció-menedzsment (TDM).....	19
2.3.3 Fenntarthatósági kihívások a turizmusból	20
2.4 <i>Regionális fejlesztéspolitika és stratégiai dokumentumok</i>	20
2.4.1 EU-s fejlesztési irányok	20
2.4.2 Magyarország Nemzeti Vidékfejlesztési Programjai	22
2.5 <i>A Velencei-tó, mint mintaterület</i>	23
2.5.1 Földrajzi, természeti és társadalmi jellemzők	23
2.5.2 Fejlesztési irányok az elmúlt években.....	25
2.5.3 Kihívások és lehetőségek	26
2.6 <i>Összegzés és kutatási hiányok</i>	26
3. Anyag és módszer	28
3.1.1 Adatfeldolgozás.....	28
4. Eredmények és értékelésük	30
4.1.1 A lakosság turisztikához való viszonya	30
4.1.2 Infrastrukturális helyzet	34
4.1.3 A térség kommunikációja	37
4.1.4 Fejlesztési igények	39
5. Következtetések és javaslatok	43
6. Összefoglalás	46

Irodalomjegyzék	47
Táblázatok jegyzéke	50
Ábrajegyzék	51
Mellékletek	53

1. Bevezetés és célkitűzések

Általános- és középiskolás korom meghatározó eleme volt a Velencei-tó, illetve annak természetes és épített környezete. Diákmunkám révén hét teljes nyarat tölthettem a tó partján, ez idő alatt rengeteg élménnyel és tapasztalattal gazdagodtam. Egyetemi tanulmányaim megkezdésével párhuzamosan egyre több probléma ütötte fel a fejét a térségben. Ezeknek egy része szociális vagy gazdasági eredetű, a legszembetűnőbb viszont a természetes környezetet érintő nehézségek.

A Velencei-tó kiváló fekvéséből, könnyű megközelíthetőségéből és festői szépségéből adódóan minden nyáron kiemelt célpontja a pihenni vágyó turistáknak. Azt azonban már gyermekként is megfigyeltem, hogy a környezetemben élők véleménye erősen megoszlik ebben a témában. Egyfelől vannak a helyi vállalkozók, akik igyekeznek a legtöbbet kihozni a nyári időszakból, hiszen a megélhetésük múlik azon, hogy hogyan sikerül egy-egy szezon. Működésükkel hozzájárulnak a térség fejlődéséhez, így igényeiket és kéréseiket figyelembe kell vennie az adott település vezetésének. A mérleg másik nyelvén helyezkednek el az itt élő családok, fiatalok és nyugdíjasok, akiknek fontos a nyugalom, a rendezettség, a biztonság és a szolgáltatások elérhetősége egész évben. És természetesen az állandó lakosság mellett kiemelt figyelmet kell szentelni a turistákra, hiszen ez a csoport a helyi gazdaság mozgatórugója.

Látható, hogy a fent megnevezett csoportok érdekei és igényei igen különbözőek, ebből adódóan a fejlesztési irányok meghatározása és a feladatok kijelölése, prioritizálása nehéz feladatot ró a döntéshozókra. Kutatásom célja megismerni a lakosság és a turisták véleményét, majd a megszerzett információ birtokában olyan fejlesztési lehetőségeket kidolgozni, amelyek megvalósításuk esetén kívánatos eredményt hoznak mind a két csoport számára.

Primer kutatásom alapja egy kérdőív, melyben felmérem, hogy a válaszadók hogyan viszonyulnak a hipotéziseimben megjelölt tématerületekhez:

- H1: A helyi lakosság támogatja a turisztikai fejlesztéseket, amennyiben azok nincsenek negatív hatással az életminőségükre.
- H2: A térség infrastruktúrája fejlesztésre szorul, főként a parkolóhelyek száma, valamint a tömegközlekedés.
- H3: A térség kommunikációja nem megfelelő.
- H4: A térséget érintő fejlesztéseket illetően a helyi lakosság igényei nem egyeznek meg a turisztikai célból idelátogatók igényeivel.

A hipotéziseimben felvetett gondolatokat saját tapasztalataim és élményeim nyomán alakítottam ki. Bízom abban, hogy a kutatásommal a jövőben hozzájárulhatok a térséget érintő fejlesztések megvalósításában, a problémák kezelésében.

2. Szakirodalmi áttekintés

Annak érdekében, hogy a vidékfejlesztésről érdemi diskurzust tudjunk folytatni, szükséges meghatározni a vidék fogalmát. Ennek célja a tartalmi és fogalmi keretek megteremtése, az esetleges félreértések elkerülése. Ez a feladat egy ilyen sok oldalról megközelíthető fogalom, mint a vidék esetében igen nehéz. A meghatározásnak érthetőnek és világosnak kell lennie a tudomány, valamint köznyelv számára is (Kis, 2011).

A válasz arra, hogy létezik-e egy konszenzusos vidékfogalom: nem. Több egyenrangú irányzat létezik, különböző kutatási témákkal, módszerekkel és fogalommeghatározásokkal. Hazánkban a vidék definíciója sem a tudományban, sem a politikában nem egységes. Ennek az oka, hogy a vidéki térségekkel és társadalommal több tudományág is foglalkozik, melyek szükségszerűen a saját nézőpontjukhoz és módszereikhez igazítva határozzák meg, hogy mit értenek vidék alatt (Kovách, 2012).

Az évek során számos publikáció született a vidék fogalmának meghatározására. Az első ilyen dokumentumot az Európai Bizottság publikálta 1988-ban „A vidéki társadalom jövője” címmel, melynek hatására a Bizottság elkötelezte magát a területalapú vidékfejlesztés mellett. Ettől függetlenül a vidéki térségeket nagyon sokáig a „városi térségek” ellentétéként definiálták. Fő ismérvei az alacsony népsűrűség, valamint a mezőgazdaság különböző ágazatainak jelenléte. Ez a meghatározás azonban túlságosan leegyszerűsíti a vidéki térségek lehatárolását és nem veszi figyelembe az egyedi jellemzőit, valamint nem teszi lehetővé statisztikai mérések megvalósítását (Kis, 2011).

A vidékfejlesztés egy átfogó és tudatos tervezést igénylő beavatkozás, amelyet a vidéki térségek organikusan bekövetkező változásainak alakítása miatt hajtanak végre szakemberek. A beavatkozás lehet lokális, regionális, valamint globális, ezt az elérni kívánt eredmény határozza meg. Lokális beavatkozás esetén általában az adott térségben élők életlehetőségeinek javítása a cél. Regionális szintű intézkedésekre akkor van szükség, ha az adott térségben szükséges az erőforrások hasznosítását optimalizálni. A legszélesebb körű beavatkozás a globális, melynek legfontosabb célja a környezeti egyensúly megőrzése (G. Fekete, 2013).

2.1 A vidékfejlesztés elméleti alapjai

2.1.1 A vidék fogalma és jellemzői

A vidék fogalmának meghatározása tehát összetett feladat, mivel a különböző megközelítések különböző definíciót adnak. Az Európa Tanács 1996-ban megjelent és

elfogadott Vidéki területek európai alapokmánya egy átfogó meghatározást mutatott be. A dokumentum szerint vidéki térségnek minősül minden olyan területi egység, ahol nagy mértékben jelen van a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat, a vidéki lakosság sajátos gazdasági és kulturális tevékenységei, a rekreáció és természetvédelem, illetve a jelen kor igényeinek megfelelő vidéki életmód. A vidék meghatározásához gyakran demográfiai mutatókat is alkalmaznak. Az OECD 1994-ben javasolt kritériumai szerint egy település akkor tekinthető vidékinek, ha népsűrűsége alacsonyabb 150 fő/km²-nél, egy régió pedig abban az esetben, ha lakosságának több, mint fele ilyen, alacsony népsűrűségű településeken él. Azonban számos szakember rámutat, hogy egy általánosan érvényes és időtálló vidékdefiníció nem alkotható. A vidék fogalma térben és időben relatív, folyamatos viták tárgya a tudományos diskurzusban. A vidék jellemzőit gyakran a városi terekhez viszonyítva határozzák meg demográfiai, gazdasági és infrastrukturális mutatók alapján. Az alacsony népsűrűség, az elaprózódott településhálózat és a városokhoz képest gyér munkahelykínálat tipikus vidékies sajátosságok. Egy német vidékfejlesztési program (Regionales Raumordnungsprogramm Mittleres Mecklenburg, 1994) meghatározása szerint a vidéki területekre jellemző a periférikus fekvés, az átlag alatti infrastrukturális fejlettség és a gyenge gazdasági potenciál. Gyakori továbbá az elvándorlás, kedvezőtlen a foglalkoztatási helyzet, így összességében fejlesztésre szoruló térségekről beszélünk. Hazánkban az 1990-es években történt először kísérlet a vidéki térségek lehatárolására, az OECD kritériumai alapján: a KSH akkori kistérségi besorolása alapján megállapították, hogy az ország területének 97,7%-a vidéki jellegű, és a népesség mintegy 75,4%-a élt vidékinek minősített kistérségekben. Vagyis Magyarországon a viszonylag alacsony népsűrűségű településhálózat következtében, szinte az egész ország vidéki térségnek tekinthető a tanulmányban alkalmazott statisztikai kategóriák szerint. Ugyanakkor a pusztán számszerű megközelítés hátrányai nyilvánvalóak: a vidék fogalma nem merül ki a népsűrűségi küszöbértékekben, hiszen kulturális, táji és életmódbeli sajátosságok is hozzátartoznak (Kovács et al., 2015).

A nemzetközi és hazai definíciók között akadtak eltérések. Magyarországon a területfejlesztési törvény (1996. évi XXI. törvény) használta a vidéki térség kifejezést, ám pontos meghatározást nem társított hozzá. Az akkori Földművelésügyi Minisztérium megfogalmazása szerint a vidék „az a terület, ahol a mezőgazdasági tevékenység, a zöldfelület (erdő, természetes táj) és az aprófalvas településszerkezet dominál, alacsony beépítettség és népsűrűség jellemző” (FM, 1997). Ez a leírás rámutat, hogy a hazai szemlélet a vidéket elsősorban a falusias jellegű településekhez, a mezőgazdasághoz és a természeti környezethez köti. Emellett megjelent a vidék értelmezése a centrum-periféria viszonyrendszerben is:

eszerint a vidék a városi centrumok vonzáskörzetében lévő periférikus tér, amelyet a központokhoz viszonyított életminőségbeli elmaradás és korlátozott önmeghatározó képesség jellemez. Összességében tehát a vidék fogalma többdimenziós: demográfiai (alacsony népsűrűség, kisebb települések), gazdasági (jellemzően mezőgazdaság, kevesebb ipar és szolgáltatás) és földrajzi-térszerkezeti (periférikus fekvés, sajátos táji értékek) tényezők egyaránt szerepet kapnak a meghatározásában. A szakirodalomban mára konszenzus alakult ki abban, hogy a vidék fogalmát rugalmasan, kontextustól függően kell kezelni, figyelembe véve a helyi sajátosságokat és az aktuális társadalmi-gazdasági folyamatokat (Kovács et al., 2015).

2.1.2 A vidékfejlesztés céljai és funkciói

A vidékfejlesztés komplex szemléletű tevékenység, amely a vidéki térségek gazdasági, társadalmi és környezeti megújítását célozza. A modern vidékfejlesztési elméletek kiemelik a vidék sokrétű szerepkörét: a vidéki tér nem pusztán mezőgazdasági termelőhely, hanem többfunkciós erőforrásrendszer, amelyben a mezőgazdasági és nem mezőgazdasági, valamint a gazdasági és nem gazdasági tevékenységek szorosan összekapcsolódnak. Ezen megközelítés szerint a vidék egyszerre tölt be gazdasági funkciót (termelés, vállalkozások, munkahelyteremtés), társadalmi funkciót (helyi közösségek élettere, vidéki életminőség és kohézió biztosítása) és ökológiai-környezeti funkciót (természeti erőforrások kezelése, tájfenntartás). A vidékfejlesztés célrendszere ennek megfelelően széles skálán mozog: nem korlátozódik az agrárium fejlesztésére, hanem magában foglalja a vidéki élet feltételeinek átfogó javítását és a fenntarthatósági szempontok érvényesítését is (Káposzta, 2020).

A vidékfejlesztés fő céljai között szerepel a gazdasági diverzifikáció, azaz a vidéki gazdaság több lábra állítása, a mezőgazdaság túlsúlyának csökkentése. Ennek keretében támogatják például a falusi turizmus, a kézműipar, a helyi élelmiszer-feldolgozás és egyéb vidékhez kötődő mikrovállalkozások fejlesztését. Szorosan ide kapcsolódik a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, különösen az agrártevékenységek kiegészítő vagy alternatív formáin keresztül (pl. agrár-környezetgazdálkodás, energiaültetvények, vidéki turizmus). Ugyancsak alapvető cél a vidéken élők életminőségének javítása, amely magába foglalja az alapvető szolgáltatások helyi fejlesztését, a falvak infrastrukturális megújítását és a lakosság számára vonzó élettér kialakítását. Az életminőség javítása 2000 óta kifejezetten deklarált célja a Közös Agrárpolitikának is, felismerve, hogy a vidéki népesség helyben tartása és a vidéki-városi életszínvonal közötti különbségek mérséklése kulcsfontosságú a kiegyensúlyozott területi fejlődéshez. A vidékfejlesztési törekvések fontos társadalmi vonatkozása a társadalmi kohézió erősítése vidéken, azaz a helyi közösségek megerősítése, a

vidéki népesség megtartása és a generációs megújulás ösztönzése. Ezt szolgálja például a közösségi terek és szerveződések támogatása, a fiatalok vidéken maradásának segítése és a hátrányos helyzetű csoportok bevonása a fejlesztésekbe. Végül, de nem utolsó sorban, a vidékfejlesztés kiemelt funkciója a környezeti fenntarthatóság biztosítása: a természeti erőforrások védelme, a tájkarakter megőrzése, a fenntartható gazdálkodási módszerek elterjesztése. A vidéki térségek fejlesztése során egyre nagyobb hangsúlyt kap a környezet- és klímavédelem, hiszen a vidék nemcsak gazdasági tér, hanem ökológiai értéktér is (Káposzta, 2013).

Az említett célok egymással összefüggenek, és együttes alkalmazásuk adja a multifunkcionális vidékmodell lényegét. A multifunkcionális megközelítés lényege, hogy a vidéki térben párhuzamosan valósuljon meg a gazdasági növekedés (új tevékenységek és munkahelyek révén), a társadalmi jólét (életminőség és kohézió javulása) és a környezeti értékek megőrzése. Az Európai Unió vidékfejlesztési politikája az elmúlt évtizedekben egyre inkább ebbe az irányba mozdult el: napjainkban a vidékfejlesztés az EU-ban már egy tág értelemben vett területi felzárkóztatási programnak tekinthető, hasonlóan a kohéziós politikához. Ez azt jelenti, hogy a vidékfejlesztés feladata a gazdasági-társadalmi-térbeli egyenlőtlenségek csökkentése és a fenntartható fejlődés elősegítése a vidéki térségekben, integrált megközelítéssel. A vidékfejlesztés funkciói tehát sokrétűek: a gazdasági diverzifikáció és versenyképesség növelése, a vidéki életminőség emelése, a társadalmi kohézió erősítése és a környezeti fenntarthatóság biztosítása egyaránt a fő célok között szerepel (Káposzta, 2020).

2.1.3 A vidékfejlesztés eszközrendszere

A vidékfejlesztési célok megvalósítását egy összetett eszközrendszer szolgálja, amely magában foglalja az Európai Unió és a nemzeti támogatási programokat, szabályozási kereteket és intézményrendszereket. Az EU-ban a vidékfejlesztés elsődleges pénzügyi eszköze a Közös Agrárpolitika (KAP) II. pillére, amely az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) révén nyújt támogatásokat a vidéki térségek számára. A 2007-2013-as és 2014-2020-as uniós költségvetési időszakokban a KAP II. pillér keretében külön vidékfejlesztési programok működtek (Magyarországon Vidékfejlesztési Program, rövidítve VP), melyek forrásai a vidéki gazdaság diverzifikálását, a környezetvédelem erősítését és a vidéki életminőség javítását szolgálták. Magyarország számára a vidékfejlesztési források kiemelt jelentőségűek: a 2021-2027-es időszakra az agrártámogatásokhoz rendelt nemzeti társfinanszírozás arányát a kormány jelentős mértékben megemelte 17%-ról 80%-ra, éppen a vidékfejlesztés fontosságának hangsúlyozása érdekében. Ez kiemelkedően magas hazai

hozzájárulás, ami jelzi, hogy a vidékfejlesztés prioritást élvez, és a forrásbővítés hatására a jövőben még több fejlesztési igény finanszírozható ebben a szektorban (Goda et al., 2022).

Az uniós vidékfejlesztési források felhasználásának egyik kulcseleme a LEADER program és az ehhez kapcsolódó megközelítés. A LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale) egy olyan közösségi kezdeményezésként indult, amely az alulról jövő ötletekre és a helyi partnerségekbe szerveződő vidékfejlesztésre épít. Napjainkban a LEADER a vidékfejlesztés része: helyi akciócsoportok (HACS) alakulnak a vidéki térségekben, amelyek saját helyi fejlesztési stratégiákat dolgoznak ki és valósítanak meg a közösség bevonásával. A LEADER nem csupán egy program neve, hanem egy sajátos megközelítés, amelynek keretében a vidékfejlesztés az alulról érkező ötletek összességéből építkezik. Ez a módszer biztosítja, hogy a fejlesztési döntések helyi szinten szülessenek meg, figyelembe véve a térség sajátosságait és a közösség igényeit. A 2007-2013-as periódustól kezdve a LEADER beépült a vidékfejlesztési politikába (a KAP II. pillérébe, mint önálló tengely), 2014-2020-ban pedig tovább bővült a hatóköre. Megjelent a CLLD (Community-Led Local Development, magyarul közösség által irányított helyi fejlesztés) koncepciója, amely lényegében a LEADER elvek kiterjesztése más uniós alapokra is. A CLLD az Európai Unió közös stratégiai keretrendszerében lehetővé tette, hogy ne csak az agrár-vidékfejlesztési alapból, hanem a regionális és szociális alapokból is megvalósulhassanak hasonló, integrált helyi kezdeményezések, egységes tervezés mellett (Martinez Juan - McEldowney, 2021).

A vidékfejlesztés eszköztárának további pillérei a nem agrár jellegű területfejlesztési és nemzeti programok. Az EU strukturális és beruházási alapjai közül a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) - illetve 2021-től ennek folytatása, a TOP Plusz - szintén jelentős forrásokat biztosít a vidéki térségeknek, különösen a kisvárosok és falvak infrastrukturális és gazdasági fejlesztésére. Korábban a támogatási rendszerben élesebben elvált a vidékfejlesztési (VP) és a területi operatív programok köre (például 10 ezer fő feletti városok inkább a TOP, az azalatti települések a VP forrásaiból részesültek), addig a jelenlegi időszakban mindkét program támogatja a vidéki térségeket, és fontos cél az összehangolásuk. Ez azt jelenti, hogy a TOP Plusz és a KAP Stratégiai Terv párhuzamosan, egymást kiegészítve finanszírozhat projekteket, ami lehetővé teszi a lehetőségek jobb kihasználását a helyi fejlesztésekben. A TOP/TOP Plusz keretében például iparterület-fejlesztések, turisztikai attrakciók fejlesztése, közlekedési infrastruktúra javítása, vagy éppen bölcsődei, óvodai férőhelybővítések valósulhatnak meg vidéki településeken, míg a Vidékfejlesztési Program inkább agrár-környezetgazdálkodási, agrárinnovációs, erdészeti és vidéki életminőségi (pl. falumegújítás, vidéki szolgáltatások) intézkedéseket finanszíroz (Vulcz, 2023).

A hazai vidékfejlesztési politika fontos elemei a nemzeti programok és stratégiák is. 2012-ben került elfogadásra a Nemzeti Vidékstratégia (2012-2020), amely átfogó keretet adott a magyar vidék fejlesztésének, hangsúlyozva a multifunkcionális mezőgazdaság, a vidéki örökségvédelem és a helyi gazdaságfejlesztés fontosságát. E stratégia nyomán számos hazai program indult. Az egyik legjelentősebb a 2019-ben újtára indított Magyar Falu Program (MFP), amely kifejezetten az 5000 fő alatti kistelepülések megújítását célozza. Az MFP több területen nyújt támogatást: a vidéki alpinfrastruktúra (út, közmű, intézmények) fejlesztésétől kezdve a falusi civil szervezetek és közösségi terek támogatásán át a kistelepülésen élők lakhatási körülményeinek javításáig. A program a településhálózat több mint 90%-át lefedő kistelepülésekre fókuszál, felismerve, hogy a vidéki népesség harmada ilyen aprófalvakban él. Emellett léteznek ágazati jellegű fejlesztési eszközök is - például agrár-kisüzemek támogatása, fiatal gazdák induló támogatása, tanyafejlesztési programok stb. -, amelyek mind hozzájárulnak a vidék sokoldalú fejlődéséhez. Összességében elmondható, hogy a vidékfejlesztés eszköztárában több szintű: uniós források (EMVA, strukturális alapok) és programok (KAP Stratégiai Terv, TOP Plusz, CLLD), valamint hazai stratégiák és támogatások (Nemzeti Vidékstratégia, Magyar Falu Program) kombinációja biztosítja a vidéki térségek fejlesztési lehetőségeit. A siker feltétele e sokféle eszköz összehangolt, integrált alkalmazása, igazodva a helyi igényekhez és sajátosságokhoz (Vidékfejlesztési Minisztérium, 2012).

2.1.4 A fenntartható vidékfejlesztés és a turizmus kapcsolata

A turizmus a vidéki térségek gazdasági és társadalmi megújításának egyik ígéretes területe, feltéve, hogy azt fenntartható módon és a helyi erőforrásokra alapozva fejlesztik. A Velencei-tó térsége jó példát szolgáltat erre: a térség rendkívül kedvező természeti adottságokkal rendelkezik, és számos turisztikai vonzerővel, változatos gasztronómiai és kulturális kínálattal várja a látogatókat. A természeti környezet (a tó, a Velencei-hegység) és a főváros közelsége lehetővé teszi a spontán kirándulásokat és a hosszabb tartózkodást is, ami jelentős potenciált teremt a vidéki turizmus számára. Ugyanakkor a turizmus fejlesztése nem önmagában álló feladat: a tapasztalatok szerint a turizmust nem lehet hatékonyan fejleszteni a gazdaság többi ágazata nélkül, meg kell találni a kapcsolódási pontokat a helyi agráriummal, kézműiparral és szolgáltatásokkal. Wirth Gábor (2016) kutatásai szerint a Velencei-tó térségében is igazolható, hogy a turizmus csak más ágazatokkal összhangban, a helyi gazdaság és társadalom integrált fejlesztésével együtt vezethet tartós eredményekhez. A fenntartható vidékfejlesztés szempontjából tehát kulcsfontosságú a turizmus multifunkcionális megközelítése: a turizmus ne elszigetelt tevékenység legyen, hanem épüljön be a vidéki

térségek gazdasági és közösségi életébe, kiegészítve és erősítve a hagyományos ágazatokat (Nagy-Szijártó - Szalmáné Csete, 2023).

A turizmus megfelelő fejlesztés mellett hozzájárulhat a vidéki térségek gazdasági diverzifikációjához és társadalmi megújulásához. Egyrészt új jövedelemforrásokat és munkahelyeket teremthet a helyben élőknek, csökkentve az agrárszektortól való egyoldalú függést. Az Európai Unió szakpolitikai ajánlásai is kiemelik, hogy a turizmust stratégiai pilléreként érdemes kezelni a vidéki gazdaságban, mivel a szektor a diverzifikáció révén erősítheti a vidéki térségek ellenálló-képességét és jólétének növekedését. A COVID-19 utáni időszakban különösen felértékelődött a vidéki turizmus szerepe: ráirányult a figyelem arra, hogy a turizmus a városi tömegturizmus terhei helyett a vidéki, kevésbé zsúfolt térségekbe irányuljon, ami kettős haszonnal jár. Egyrészt szélesebb körben oszlatja el a turizmus gazdasági előnyeit, több vidéki közösséget bevonva a turisztikai értékláncba, másrészt csökkenti a zsúfoltságot a felkapott városi desztinációkban. A turizmus fejlesztése tehát a vidéki térségekben hozzájárulhat a területi egyenlőtlenségek mérsékléséhez is: a vendégéjszakák és turisztikai költségek egy része a kisebb településekre irányulva ott generál bevételt, erősítve a helyi vállalkozásokat és közösségeket. A vidékfejlesztés céljai - mint a gazdasági fejlődés és a társadalmi kohézió - ilyen módon a turizmuson keresztül is támogathatók: például a falusi turizmus keretében a helyi családok szállásadással, vendéglátással foglalkozhatnak, ami erősíti a közösség anyagi gyarapodását és megőrzi a vidéki életformát (Nagy-Szijártó - Szalmáné Csete, 2023).

Mindemellett hangsúlyozni kell, hogy a turizmus és a vidékfejlesztés kapcsolatában a fenntarthatóság elve alapvető fontosságú. A turizmus csak akkor válhat a vidéki megújulás hosszú távú eszközévé, ha megőrzi és értékeli a helyi erőforrásokat, amelyekre épül. A vidéki térségek vonzerejét éppen a természeti környezetük szépsége, tisztasága, valamint a helyi kulturális örökség (hagyományos építészet, népszokások, gasztronómia) adják - ezeket óvni és fenntarthatóan hasznosítani kell. Nemzetközi ajánlások szerint a kormányzatoknak és helyi döntéshozóknak arra kell törekedniük, hogy a turizmus fejlesztése során a területi identitás és a specifikus vidékies jelleg megmaradjon, valamint a turizmusból származó haszon igazságosan kerüljön elosztásra a helyi közösségek között. Ez a gyakorlatban olyan stratégiai tervezést igényel, amely egyszerre szolgálja a látogatók igényeit és a lakosság érdekeit. Ügyelni kell például arra, hogy a túlzott mértékű vagy nem megfelelően szabályozott turizmus ne terhelje túl a természeti környezetet (gondoljunk a hulladékkezelésre, a vízfelhasználásra vagy a védett élőhelyek pusztítására), és ne vezessen a helyi társadalom számára kedvezőtlen folyamatokhoz (pl. az ingatlanárak emelkedése vagy a hagyományos életmód feladása). A fenntartható vidéki

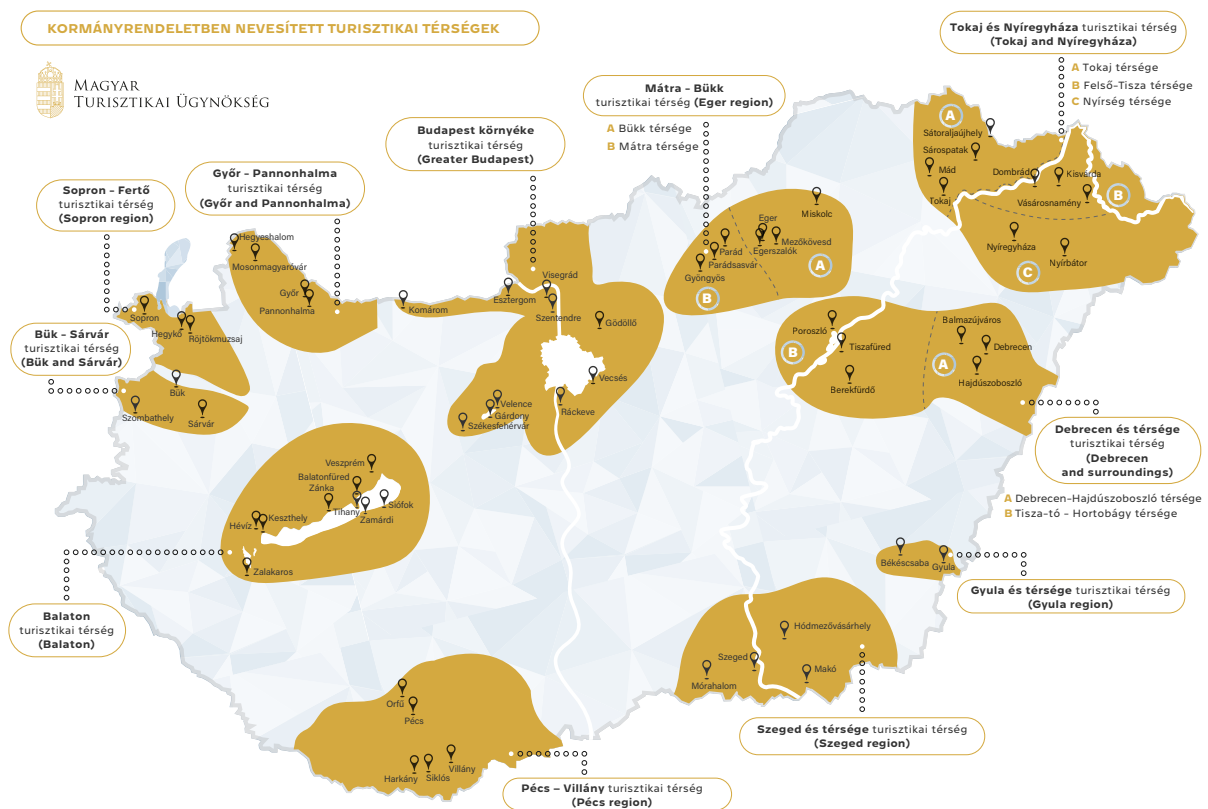
turizmus ennek megfelelően a helyi közösségek aktív bevonásával valósul meg: a helyi lakosok egyaránt részesei a tervezésnek és a haszon élvezőinek. A turisztikai desztinációk menedzsmentjében biztosítani kell a köz- és magánszféra, valamint a civil szféra partnerségét, hogy a fejlesztések összhangban legyenek a helyi adottságokkal és szükségletekkel. Emellett a környezeti és kulturális erőforrások védelme elsődleges: a turizmusfejlesztési projektek során meg kell őrizni a természetes élőhelyeket, a tájképi értékeket, és revitalizálni a helyi épített örökséget, hogy maga a turizmus is fenntartható alapokon nyugodjon (Molnár - Remenyik, 2017).

Összefoglalva, a turizmus a fenntartható vidékfejlesztés egyik fontos eszköze lehet, amennyiben stratégiai tervezéssel és felelős módon illeszkedik a vidéki térségek gazdasági-társadalmi szerkezetébe. Helyi erőforrásokra építve a turizmus egyszerre kínálhat gazdasági kitérési pontot és ösztönözheti a közösségi élet, az identitás megerősödését. Ezzel párhuzamosan a helyi közösségek bevonása és a környezeti értékek védelme biztosítja, hogy a turizmus hosszú távon is a vidéki térségek javát szolgálja, nem pedig azok rovására megy. A vidékfejlesztés és turizmus kapcsolata tehát kölcsönösen előnyös lehet: a vidék kínálja azt a vonzerőt és autentikus élménykínálatot, amelyre a turizmus építhet, a turizmus pedig hozzájárul a vidék gazdasági megerősödéséhez és társadalmi megújulásához, mindezt a fenntarthatóság keretei között.

2.2 Magyarország turisztikai térszerkezete

Hazánk turisztikai térképét kilenc turisztikai régió alkotja, melyek egymástól jól elkülöníthető kulturális és természeti adottságokkal rendelkeznek. A régiók a következők: Nyugat-Dunántúli, Balaton, Dél-Dunántúli, Dél-Alföld, Tisza-tó, Észak-Alföld, Észak-Magyarország, Budapest és környéke, Közép-Dunántúl. Annak érdekében, hogy a turisztika fejlesztésére szánt források a megfelelő helyen allokálódjanak, valamint egy strukturált rendszer alapján történjen a fejlesztési stratégia megalkotása, a kormány 2016-ban az egyedi attrakciók fejlesztéséről a turisztikai desztinációk fejlesztésére helyezte a hangsúlyt. A 2016. évi CLVI. törvény így definiálja a desztinációt: *„olyan földrajzilag körülhatárolható, beazonosítható területrészt, amely a turisztikai kínálati piacon egységes fogadóterületként jeleníthető meg, épített környezeti, természetföldrajzi vagy kulturális értékek tekintetében összefüggő elemek alkotják, ezért egységes koncepcióban történő tervezéséhez, fejlesztéséhez és térségi turisztikai márka kialakításához országos érdek fűződik.”* A törvény, valamint a definíció megalkotása előfutára volt egy új, átgondolt és előremutató rendszer kialakításának,

ahol az elsődleges szempont a megfelelő térségi marketing kialakítása, majd nemzeti és nemzetközi szinten való értékesítése. Így jött létre a 2020 szeptemberében kiadott 429/2020. (IX.14.) kormányrendelettel 11 turisztikai térség: Budapest környéke, Győr- Pannonhalma, Sopron- Fertő, Bükk- Sárvár, Balaton, Pécs- Villány, Szeged és térsége, Gyula és térsége, Debrecen és térsége, Tokaj és Nyíregyháza, Mátra- Bükk. Fontos kiemelni, hogy azon települések és mikrorégiók, amelyek nem tartoznak egyik turisztikai térséghez sem, továbbra is kooperálhatnak a térség fejlődésének érdekében (A Kárpát-Medence Földrajza, 2022).

1. ábra: A 429/2020. (IX.14.) kormányrendeletben nevesített turisztikai térségek. Forrás: MTÜ - <https://mtu.gov.hu/cikkek/11-turisztikai-terseg-terkep-es-telepuleslista-1918/>

2.2.1 A turizmus területi koncentrációja Magyarországon

A magyar turizmus területi eloszlása erősen koncentrált, azaz a látogatók és vendégéjszakák jelentős része néhány kiemelt régióban összpontosul. Hagyományosan Budapest és a Balaton térsége a legnépszerűbb. A külföldi turisták számára e két desztináció jelenti a fő vonzerőt, amit az is mutat, hogy a hazánkba érkező nemzetközi vendégek túlnyomó többsége legalább az egyik helyet felkeresi. Budapest nemcsak az üzleti és kulturális turizmus központja, hanem a beutazó forgalom központja is. A vendégéjszakák számát tekintve a főváros

részesedése messze a legnagyobb az egyes települések között. Eközben a balatoni régió a belföldi turizmus mozgatórugója, nyári főszezonban maximális kapacitással működnek a part menti üdülőhelyek. A 20. század végére a Balaton nyomasztó fölényre tett szert a vidéki turizmusban. A legforgalmasabb balatoni üdülőhelyek évente több százezer vendégéjszakát regisztrálnak (Balatonfüreden közel 1 millió, Siófokon hasonló nagyságrend), ami sokszorosa egy átlagos alföldi vagy hegyvidéki település forgalmának. A másik jelentős koncentrációs tényező a gyógy- és termálturizmus. Néhány híres fürdőváros kiemelkedik országos viszonylatban, például Hévíz, Hajdúszoboszló, Bük-Sárvár, ezen települések ugyanis önmagukban is több százezer vendégéjszakát vonzanak évente. A külföldi turisták körében különösen a gyógyfürdők népszerűek (Hévíz esetében a vendégkör jelentős része orosz, német, cseh), ezért már a 2005-2013-as Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában is kiemelték Budapest, Balaton és a gyógyfürdők fejlesztését, mint a turizmus húzóágazatait (Magyar Turisztikai Ügynökség, 2021).

Az ország többi régiója a fenti kiemelt területek mögött jelentős lemaradással bír a forgalom tekintetében. A vidéki térségek közül ugyan a Nyugat-Dunántúli régió tudott felzárkózni részben, főként a sikeres egészségügyi turisztikai fejlesztések révén. A 2010-es évekre a Nyugat-Dunántúl a nemzeti vendégéjszaka-forgalom kb. 22%-át adta, ami nagymértékű növekedés a korábbiakhoz képest. Ez bővülés azonban nem egyenletesen oszlik el, nagyrészt Hévíz, Bük-Sárvár rendkívüli teljesítménye hozta meg, földrajzilag tehát itt is koncentráció figyelhető meg a régión belül. Az Észak-Magyarországi régió bizonyos részei, például Eger termálfürdője, Miskolctapolca barlangfürdője vagy a tokaji borvidék szintén nagy tömegeket vonzanak, de országos súlyuk még így is közepes. A Nagyalföld régiói (Észak- és Dél-Alföld) összességében a legkevésbé frekvenciáltak közé tartoznak. Bár Szeged, Debrecen vagy Gyula neve ismert, a hozzájuk kötődő vendégforgalom jóval elmarad a Balatoni és Budapesti értékektől (Molnár - Remenyik, 2017).

A területi koncentrációval párhuzamosan megfigyelhető a kereslet szerkezetének különbsége is. Budapest és a kiemelt fürdőhelyek esetében a külföldi vendégek aránya magas, ezzel szemben más régiók inkább a belföldi turizmusból élnek. Például a külföldi vendégéjszakák részaránya a rendszerváltás idején Budapesten és a Balatonnál volt a legmagasabb, míg 2020-ra vidéken már minden régióban a belföldi vendégek domináltak. Ez azt jelenti, hogy az elmaradottabb turisztikai térségek (pl. az Alföld, vagy egyes dél-dunántúli megyék) főként a hazai utazóközönségre támaszkodnak. E régiók fejlettsége elmarad a nemzetközi szinttől, de fontos szerepet játszanak a belföldi szabadidős utazásokban, mint a vidéki fesztiválok, rokonlátogatások, aktív turizmus. Érdemes megjegyezni, hogy a kevésbé

fejlett térségekben megfelelő fejlesztési források bevonásával gyors növekedés is elérhető egy-egy szegmensben. Jó példa erre a Dél-Alföld falusi turizmusának említett fellendülése, vagy bizonyos Tisza menti települések ökoturisztikai sikerei. Ezek rávilágítanak arra, hogy a területi különbségek csökkenthetők célzott beruházásokkal és marketinggel. A 2021-ben megjelent országos turizmusfejlesztési koncepció (Turizmus 2.0 Stratégia) egyik célja éppen az, hogy a Balaton-Budapest tengelyen kívüli térségek turisztikai versenyképességét növeljék, így csökkentve a túlzott területi koncentrációt. Ennek keretében több régió, így a Mátra-Bükk, Tokaj térsége vagy a Dunántúl déli része kiemelt figyelmet kap a fejlesztési források és promóció tekintetében (Magyar Turisztikai Ügynökség, 2021).

Összefoglalva, Magyarország turizmusa jelenleg két pillér köré szerveződik a térben: egyrészt a nemzetközi vonzerővel bíró Budapest és Balaton köré, másrészt a belföldi turizmust hordozó vidéki attrakciók köré. A területi különbségek számottevőek. Budapest és a Balaton együtt a vendégéjszakák közel felét adja, a turizmusból származó bevételek is ezt a koncentrációt tükrözik. Ugyanakkor a periférikus térségek turizmusának erősítése nemcsak gazdasági érdek, hanem a fenntarthatóság szempontjából is fontos. Az ország kiegyensúlyozott turisztikai térszerkezete hozzájárul a területi egyenlőtlenségek mérsékléséhez és a túlterhelt desztinációk tehermentesítéséhez.

2.2.2 A Közép-Dunántúli régió jellemzői

A Közép-Dunántúli régió központi fekvésének és kedvező közlekedési adottságainak köszönhetően az ország egyik legdinamikusabban fejlődő térsége. Természeti és gazdasági potenciálja egyaránt meghatározó, melyet a fejlett ipari bázis, a gazdag kulturális örökség és a változatos táji adottságok jellemeznek. A régió kiemelt turisztikai vonzereje a Velencei-tó, amely a Balaton és a Tisza-tó után Magyarország harmadik legnagyobb természetes tava (Döry, 2000).

A tó és térsége sokoldalú lehetőségeket kínál a vízi, öko- és aktív turizmus számára, miközben fontos rekreációs szerepet tölt be a főváros térségében élők részére is. A fejlesztések középpontjában a fenntarthatóság, a környezetbarát infrastruktúra, valamint a helyi gazdaság és közösségek erősítése áll. A régió célja, hogy a természeti értékek megőrzése mellett hosszú távon is versenyképes, élhető és vonzó turisztikai térséggé váljon (Lados, 2009).

2.2.3 A Velencei-tó turisztikai szerepe országos viszonylatban

A Velencei-tó az ország egyik legjelentősebb főváros-közeli üdülő és rekreációs térsége, amely Budapesthez való közelsége révén könnyen elérhető és népszerű a belföldi turisták körében. Kedvező éghajlata, változatos programkínálata és fejlett infrastruktúrája miatt a tó a

rövid tartózkodású, családi és aktív pihenést keresők egyik legfrekvenciáltabb célpontja. Országos turisztikai rendszerben a Velencei-tó a Balaton és a Tisza-tó mellett harmadik számú víziturisztikai desztinációnak tekinthető, ahol az utóbbi évek fejlesztései a négyévszakos turizmus megteremtését célozzák. A térség szerepe túlmutat a pihenésen: gazdasági, környezeti és társadalmi szempontból is fontos eleme a nemzeti turizmusfejlesztési stratégiának, és példát mutat a fenntartható, régióspecifikus turizmusfejlesztés gyakorlatára (Nagy-Szijártó, et al. 2023).

2.3 A turizmus szerepe a vidékfejlesztésben

A turizmus a vidéki térségek gazdasági és társadalmi megújulásának egyik legfontosabb motorja. A helyi erőforrásokra, természeti és kulturális értékekre épülő turizmus hozzájárul a vidéki gazdaság diverzifikációjához, munkahelyeket teremt, és elősegíti a helyi közösségek megtartóerejének növelését. A turizmus révén a vidéki térségek képesek bekapcsolódni a nemzetgazdasági vérkeringésbe, miközben erősítik saját identitásukat és hagyományaikat. A fenntartható vidéki turizmus tehát nemcsak gazdasági, hanem társadalmi és kulturális szempontból is kulcsfontosságú elem a modern vidékfejlesztésben (Dávid, et al. 2007).

2.3.1 Falusi turizmus és ökoturizmus, mint vidékfejlesztési eszköz

A falusi turizmus és az ökoturizmus olyan tevékenységek, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a helyi közösségek életéhez, és lehetőséget biztosítanak a vidéki értékek bemutatására, megőrzésére és hasznosítására. A falusi turizmus a helyi vendéglátás, kézműves termelés, gasztronómia és hagyományok megismertetésén keresztül támogatja a helyi gazdaság fejlődését (Fehér – Kóródi, 2008). A vendégek személyes élményt szereznek a vidéki életmódról, miközben közvetlenül hozzájárulnak a helyi jövedelmek növeléséhez. A falusi szálláshelyek, agroturisztikai programok és közösségi rendezvények például falunapok, helyi termékvásárok, kézműves foglalkozások nemcsak a turisztikai kínálatot gazdagítják, hanem a helyi identitást is erősítik (Kovács, 2003).

Az ökoturizmus ezzel párhuzamosan a természeti erőforrásokra és a környezeti fenntarthatóságra helyezi a hangsúlyt. Célja a természetvédelmi területek, élőhelyek, nemzeti parkok és tájvédelmi körzetek felelős módon történő bemutatása, oly módon, hogy az a lehető legkisebb környezeti terheléssel járjon. Magyarországon az ökoturizmus fejlődését több védett terület és nemzeti park (pl. Hortobágyi, Balaton-felvidéki, Fertő-Hanság) jó gyakorlatai is példázzák, ahol az oktatás, a természetismereti túrák és a helyi szolgáltatók együttműködése hozzájárul a térség fenntartható fejlődéséhez (Bainé, 2003).

A falusi és ökoturizmus rendszere Magyarországon a „Napralforgós minősítési rendszerrel” vált átláthatóbbá és szakmailag megalapozottá. A Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége (FATOSZ) által működtetett rendszer célja a falusi szálláshelyek egységes minősítése, a vendégek bizalmának növelése, valamint a szolgáltatások színvonalának javítása. A minősítés 1-4 „napraforgós” kategóriában történik, hasonlóan a városi szállodák csillagrendszeréhez. Ez elősegíti a falusi vendéglátás szakmai elismertségét, a piaci pozíciók erősítését és a szolgáltatások minőségének fenntartását. Nemzetközi trendek is alátámasztják, hogy a falusi és ökoturizmus iránti kereslet növekvő tendenciát mutat. A COVID-19 járványt követő időszakban különösen felértékelődött a természetközeli, kisebb létszámú és fenntartható utazási formák szerepe. Az egyéni és családi utazások, valamint a rövid tartózkodású, tematikus programok (pl. gasztrotúrák, borutak, madármegfigyelés, helyi termék-kóstolás) népszerűsége jelentősen nőtt. Mindez lehetőséget kínál a vidéki térségek számára arra, hogy turisztikai kínálatukat a fenntarthatóság elveire építve bővítsék (Szabó – Posta, 2009).

2.3.2 Turisztikai desztináció-menedzsment (TDM)

A turisztikai desztináció-menedzsment (TDM) a térségi szintű turizmusfejlesztés egyik legfontosabb szervezeti formája, amely a különböző érintettek önkormányzatok, vállalkozások, civil szervezetek, lakosság együttműködésére épül. Célja, hogy egy adott térség turisztikai kínálatát összehangolja, egységes arculatot és versenyképes desztinációs márkát alakítson ki. A TDM-szervezetek a helyi szintű stratégiai tervezéstől a marketingtevékenységig, az információszolgáltatástól az attrakciófejlesztésig számos funkciót ellátnak (Michalkó, 2012).

Magyarországon 2009-től kezdve épült ki a TDM-rendszer, amely ma már országos lefedettséggel működik (Michalkó, 2012). A szervezetek közül több sikeres példát találtak vidéki térségekben, például a Balaton-felvidéki, a Tokaji vagy a Mecsek térségében működő TDM-eket, amelyek közös fejlesztésekkel, közös marketingtevékenységgel és egységes arculattal képesek hatékonyan megjeleníteni a turisztikai piacon. A térségi együttműködések kulcsfontosságúak, hiszen a turizmus jellemzően több településre, sőt gyakran egész régiókra kiterjed, így a fejlesztések összehangolása elengedhetetlen a versenyképesség fenntartásához. A TDM-modell egyik legnagyobb előnye, hogy ösztönzi a helyi érintettek közötti kommunikációt és partnerséget. A közös döntéshozatal és a hálózatos működés révén a térségek képesek kihasználni szinergiáikat, valamint koordináltan reagálni a piaci kihívásokra. Emellett a TDM-ek fontos szerepet játszanak a fenntartható turizmus előmozdításában: segítik a látogatószám és a környezeti terhelés közötti egyensúly megteremtését, valamint a szezonon kívüli programok szervezését, amely csökkenti a szezonálisitást (Bacsi, et al. 2014).

2.3.3 Fenntarthatósági kihívások a turizmusban

A turizmus fejlődése ugyanakkor számos fenntarthatósági kihívással jár, különösen a természeti környezetre érzékeny térségekben. A legjelentősebb problémák közé tartozik a szezonális terhelés, a vízhasználat növekedése, a közlekedési infrastruktúra túlterheltsége és a természetvédelmi területek sérülékenysége (Kun – Rév, 2012).

A szezonális turizmus következtében a látogatók száma rövid időszakokban koncentrálódik, ami túlterheli a helyi erőforrásokat például a parkolóhelyeket, hulladékkezelési rendszereket vagy a vízellátást. A nyári hónapokban gyakran a vízfelhasználás mértéke is jelentősen meghaladja az éves átlagot, ami különösen érzékenyen érinti a tavak és vízgyűjtők ökológiai állapotát. A közlekedés szintén fontos tényező: a gépjárműforgalom növekedése nemcsak a levegőszennyezést fokozza, hanem a helyi lakosság életminőségét is rontja. A fenntartható közlekedési megoldások például kerékpárutak, elektromos buszok, közösségi közlekedési fejlesztések kiépítése ezért a turizmusfejlesztés szerves részét kell, hogy képezze. A természetvédelmi szempontok figyelmen kívül hagyása pedig hosszú távon a turizmus alapját jelentő természeti értékek pusztulásához vezethet. A fenntartható turizmus megvalósítása így csak a környezetvédelmi előírások szigorú betartása, a helyi közösségek bevonása és a felelős látogatói magatartás ösztönzése révén lehetséges. A megfelelő szabályozás és a tudatos kommunikáció elengedhetetlen ahhoz, hogy a turizmus a vidéki térségek megújulását szolgálja, ne pedig azok leterhelését (Kun – Rév, 2012).

2.4 Regionális fejlesztéspolitika és stratégiai dokumentumok

A vidékfejlesztés stratégiai kereteit nem csupán a nemzeti célkitűzések, hanem az Európai Unió fejlesztéspolitikai irányai is meghatározzák. A különböző uniós programok és hazai operatív tervek közös célja a területi különbségek mérséklése, a vidéki térségek versenyképességének növelése és a fenntartható fejlődés elősegítése. Az elmúlt években a fejlesztéspolitika fókuszja fokozatosan a környezeti, digitális és közösségi alapú innovációk irányába mozdult el, amelyek új lehetőségeket kínálnak a vidéki turizmus és gazdaság megújításához (Nagy-Szijártó, et al. 2023).

2.4.1 EU-s fejlesztési irányok

Az Európai Unió fejlesztéspolitikájában az utóbbi évtizedben központi szerepet kapott a fenntarthatóság, az energiahatékonyság és a klímavédelem. Az Európai Zöld Megállapodás (European Green Deal) 2019-es elfogadása átfogó keretrendszert biztosít az éghajlat-semleges gazdaság megvalósításához. Célja, hogy 2050-re az EU teljes gazdasága karbonsemlegessé

váljon, miközben új növekedési lehetőségeket teremt a zöld innováció, a megújuló energiaforrások és a környezettudatos technológiák terén. A Zöld Megállapodás külön hangsúlyt helyez a vidéki térségekre, hiszen ezek kulcsszerepet játszanak a biológiai sokféleség megőrzésében, az ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartásában, valamint a körforgásos gazdaság kialakításában. A turizmus és a vidékfejlesztés összekapcsolása a Green Deal célkitűzéseivel elősegíti, hogy a térségi beruházások ne csak gazdasági, hanem környezeti szempontból is fenntarthatóak legyenek (European Commission, 2024).

Az „Okos falvak” (Smart Villages) kezdeményezés az uniós vidékfejlesztési politika egyik innovatív eleme, amely a digitális technológiák, az energiahatékony rendszerek és a helyi közösségi együttműködések révén kívánja erősíteni a vidéki életminőséget. A koncepció célja, hogy a kistelepülések a nagyvárosokhoz hasonlóan modern, hálózatos működési formákat alakítsanak ki, például okos közlekedési, energia- és információs megoldások révén. Az okosfalvakban kiemelt szerepet kap a helyi gazdaság megerősítése, a közösségi részvétel, valamint a turizmus és a mezőgazdaság közötti kapcsolat erősítése. Az ilyen típusú fejlesztések lehetővé teszik, hogy a vidéki turizmus is innovatív, digitálisan elérhető és fenntartható formában működjön, például online foglalási rendszerekkel, közösségi marketinggel vagy digitális látogatómenedzsmenttel (Szalai – Fabula, 2021).

A Vidék Paktum (Rural Pact) az Európai Unió 2021-ben indított kezdeményezése, amely a vidéki területek hosszú távú jövőképét kívánja megteremteni 2040-ig. A paktum célja, hogy megerősítse a vidéki közösségek szerepét a döntéshozatalban, támogassa a helyi gazdaságok fenntartható fejlődését, valamint elősegítse az élhető, reziliens vidéki Európa kialakulását. A program kiemeli az együttműködés fontosságát a különböző kormányzati szintek, civil szervezetek és vállalkozások között. A turizmusfejlesztés szempontjából ez azt jelenti, hogy az egyes térségek hosszú távú stratégiái csak akkor lehetnek sikeresek, ha azok integrált módon kezelik a környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi célokat, valamint erősítik a közösségi kohéziót (Maác, 2023).

E fejlesztési irányok közös jellemzője, hogy az integrált, partnerségen alapuló megközelítést részesítik előnyben. Az uniós stratégiák nem különálló projekteket, hanem komplex, egymást kiegészítő fejlesztéseket támogatnak, ahol a turizmus, a mezőgazdaság, az infrastruktúra és a digitális innováció együttesen szolgálják a fenntartható vidéki fejlődést. Ez a szemlélet hosszú távon biztosítja, hogy a vidék ne csupán a városok kiegészítő tere legyen, hanem önálló, versenyképes és élhető térség (Fratesi – Perucca, 2020).

2.4.2 Magyarország Nemzeti Vidékfejlesztési Programjai

Magyarország vidékfejlesztési politikáját az Európai Unió által biztosított források és a hazai stratégiai dokumentumok egyaránt meghatározzák. A fejlesztések célja a vidéki térségek gazdasági megerősítése, a helyi közösségek életminőségének javítása, valamint a fenntarthatósági szempontok érvényesítése. A legfontosabb nemzeti programok közé tartozik a Vidékfejlesztési Program (VP), a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP), valamint a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv (RRF), amelyek mindegyike más-más eszközökkel járul hozzá a vidéki térségek fejlődéséhez és a turizmus fejlesztéséhez (Kovács, 2012).

A Vidékfejlesztési Program (VP) az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) forrásaira épül, és a Közös Agrárpolitika második pilléréként működik. Fő célja a vidéki gazdaság diverzifikációja, a mezőgazdaság versenyképességének növelése, valamint a környezetbarát gazdálkodási formák elterjesztése. A program fontos hangsúlyt fektet a helyi gazdaságfejlesztésre, ezen belül a falusi turizmus és az ökoturizmus támogatására is. Az intézkedések keretében számos mikrovállalkozás, szálláshelyfejlesztés, gasztronómiai kezdeményezés és helyi termékértékesítési pont jött létre, amelyek hozzájárultak a vidéki munkahelyteremtéshez és a települések turisztikai vonzerejének növeléséhez. A VP kiemelt eleme a LEADER-program, amely a közösség által irányított helyi fejlesztésekre épít, lehetővé téve, hogy a térségek maguk határozzák meg fejlesztési prioritásaikat. A turizmusfejlesztési projektek között gyakoriak a kerékpáros útvonalak, tematikus túraútvonalak, helyi gasztronómiai események vagy falusi vendéglátóhelyek kialakítását célzó beruházások (Európai Parlament, 2022).

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP), illetve annak folytatása, a 2021-2027-es időszakra vonatkozó TOP Plusz a hazai fejlesztéspolitika egyik legjelentősebb finanszírozási eszköze. A program célja a területi kohézió erősítése, a helyi gazdaságfejlesztés és a települési infrastruktúra fejlesztése. A TOP keretében kiemelt figyelmet kapnak a turizmushoz kapcsolódó beruházások: turisztikai attrakciók korszerűsítése, kulturális örökségek megőrzése, közlekedési hálózatok fejlesztése, valamint a városi és vidéki térségek közötti elérhetőség javítása. Az elmúlt években számos kisváros és vidéki település tudott forrást igénybe venni rendezvényterek, kilátók, kerékpárutak, vízparti sétányok és látogatóközpontok kialakítására, ami közvetlenül erősítette a helyi turizmust. A program emellett hozzájárul a városi és vidéki térségek közötti együttműködéshez, amely alapfeltétele az integrált fejlesztési szemlélet érvényesítésének (Nemzetgazdasági Minisztérium 2014).

A Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv (RRF) 2021-ben indult, válaszul a COVID-19 járvány gazdasági és társadalmi hatásaira. A program célja a gazdaság újraindítása, a zöld és digitális átmenet felgyorsítása, valamint az ellenállóbb, fenntarthatóbb társadalmi-gazdasági szerkezet kialakítása. Az RRF keretében megvalósuló projektek között a turizmushoz kapcsolódó fejlesztések is megjelentek, például energiahatékony szálláshely-fejlesztések, digitális szolgáltatások bevezetése a turisztikai ágazatban, illetve a környezeti fenntarthatóságot erősítő beruházások. A program elősegíti a zöld infrastruktúra fejlesztését, a környezettudatos közlekedés (pl. elektromos járművek, kerékpárhálózatok) támogatását és a digitális kompetenciák bővítését, ami közvetve hozzájárul a vidéki turisztikai szolgáltatások modernizációjához (Nemzetgazdasági Minisztérium 2014).

A három program együttesen biztosítja a vidékfejlesztés többdimenziós megközelítését:

- a VP a mezőgazdasági és helyi gazdasági alapokat erősíti,
- a TOP/TOP Plusz az infrastrukturális és turisztikai fejlesztéseket finanszírozza,
- míg az RRF a fenntarthatósági és digitalizációs törekvéseket gyorsítja.

A jövőben e programok összehangolt alkalmazása alapvető fontosságú, hogy a vidéki térségek komplex, gazdasági, környezeti és társadalmi szempontból is kiegyensúlyozott fejlődési pályára álljanak. A turizmus ebben a folyamatban nem önálló ágazatként, hanem a vidéki életminőség, identitás és fenntarthatóság kulcstényezőjeként jelenik meg (Nemzetgazdasági Minisztérium 2014).

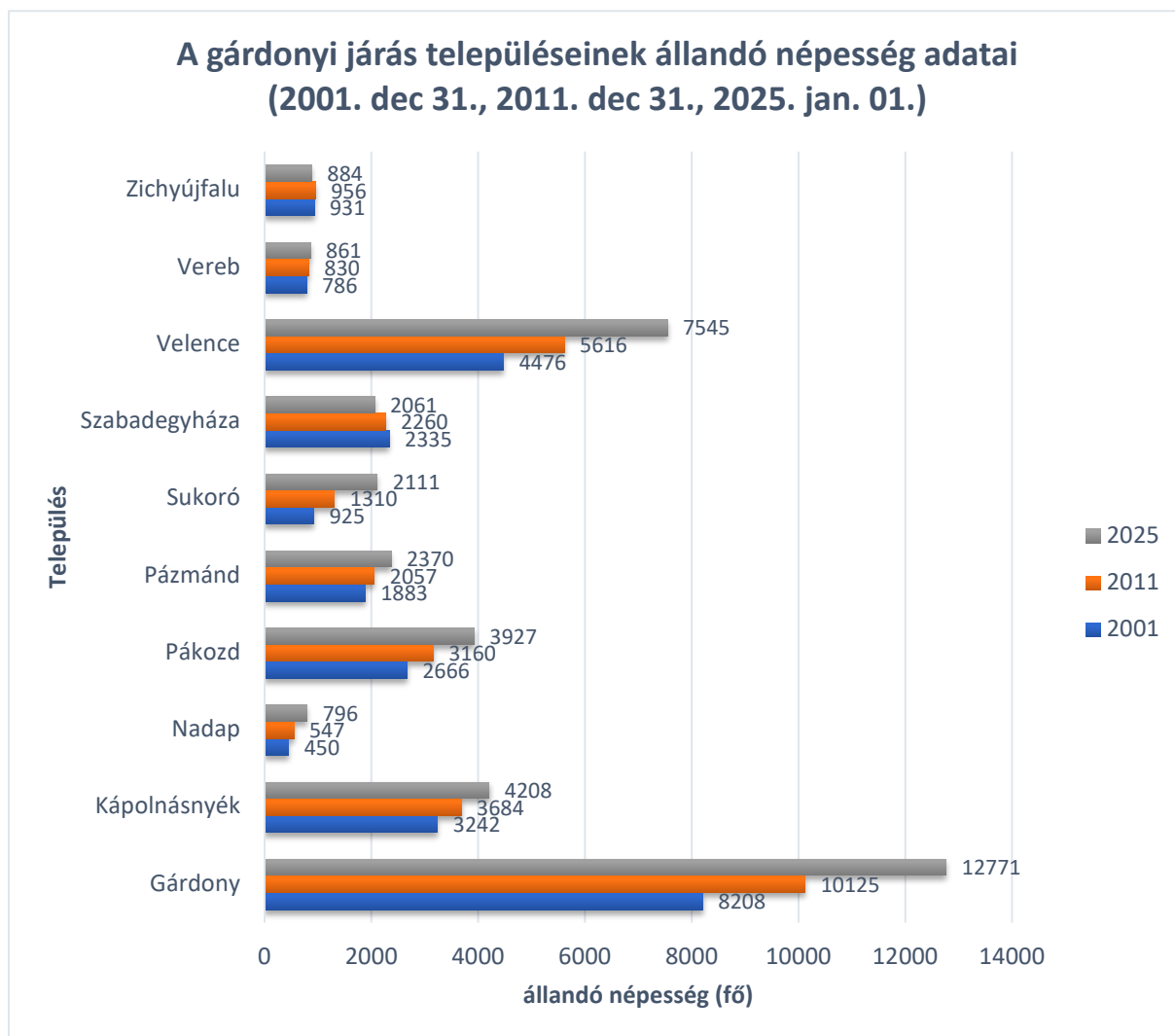
2.5 A Velencei-tó, mint mintaterület

A Velencei-tó térsége Magyarország egyik legdinamikusabban fejlődő vidéki turisztikai régiója, amely kiválóan alkalmas a fenntartható fejlesztési gyakorlatok vizsgálatára. A tó komplex jellege, ökológiai érzékenysége, gazdag természeti környezete és erős turisztikai vonzereje lehetővé teszi, hogy a terület a vidékfejlesztési és környezetvédelmi szempontok összehangolásának mintaterületeként szolgáljon.

2.5.1 Földrajzi, természeti és társadalmi jellemzők

A Velencei-tó a Dunántúl középső részén, Budapesttől mindössze 50 kilométerre található, ami könnyű elérhetőséget biztosít mind a hazai, mind a nemzetközi turisták számára. A tó 10-15 km hosszú, sekély vizű, és jelentős részét nádövezet veszi körül, ami gazdag élővilágnak nyújt otthont. A térség legfontosabb települései Velence, Gárdony, Agárd, Sukoró és Pákozd egyaránt erős turisztikai, rekreációs és lakófunkcióval bírnak. A helyi gazdaság

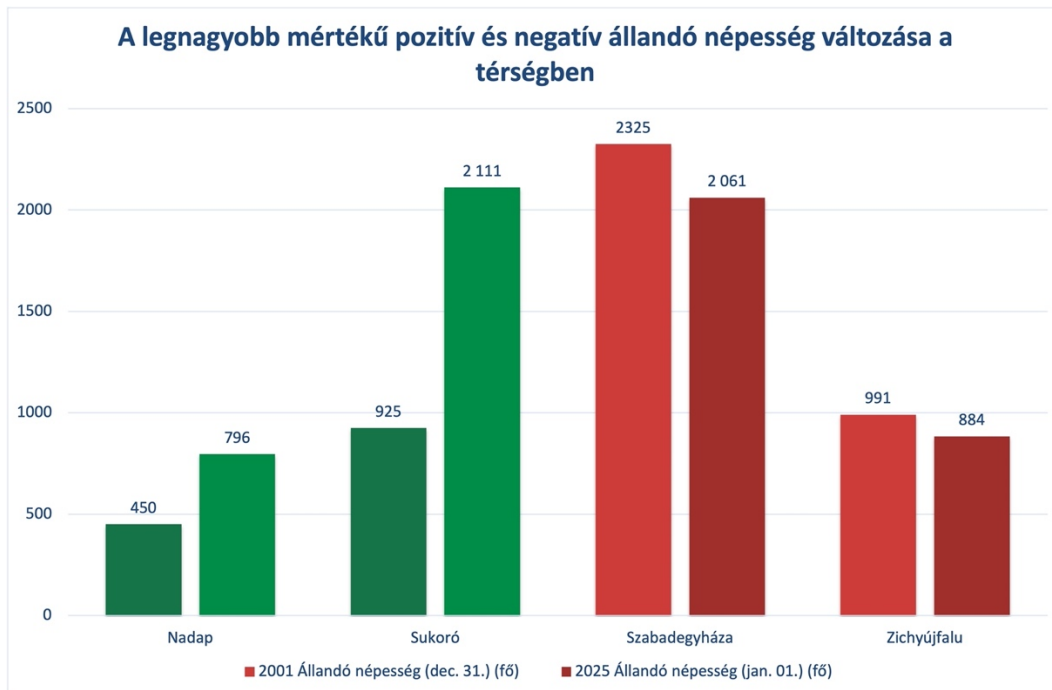
alapját a szolgáltatások, a vendéglátás és az idegenforgalom adják, de egyre nagyobb szerep jut a kézműves és helyi termékek előállításának is. A társadalmi szerkezetet kettősség jellemzi a helyben élők mellett sokan második otthonként használják az üdülőingatlanokat, ami szezonális népességnövekedést eredményez. Ez a kettős használat erőteljesen befolyásolja a helyi infrastruktúra, a közlekedés és a közszolgáltatások igénybevételét (Kupi, 2004)

2. ábra: A gárdonyi járás településeinek állandó népesség adatai (2001. dec 31., 2011. dec 31., 2025. jan. 01.) Forrás: TEIR, saját szerkesztés

A térség népességének vizsgálatához, illetve a tó vonzerejének szemléltetéséhez érdemes a gárdonyi járás állandó népességére vonatkozó adatokat (2. ábra) elemezni. Az ábra megmutatja, hogy a térség állandó népessége növekvő tendenciát mutat, az országos trend ellenére is. Ez a kedvező földrajzi fekvésnek, a főváros és a vármegyeszékhely gyors elérhetőségének, valamint a festői környezetnek is köszönhető. A járásban csupán két település, Szabadegyháza és Zichyújfalu képez kivételt, melyek esetében az állandó népesség folyamatos csökkenést mutat, 2001 és 2025 között egyaránt 11%-ot veszítettek (3. ábra). Ezzel szemben a

térség legnagyobb ütemben gyarapodó települései, Nadapon és Sukorón 77%-os, illetve 128%-os növekedést láthatunk (3. ábra).

3. ábra: A legnagyobb mértékű pozitív és negatív állandó népesség változása a térségben

2.5.2 Fejlesztési irányok az elmúlt években

A Velencei-tó térségében az utóbbi években számos komplex fejlesztési projekt valósult meg, amelyek célja a turizmus szerkezetének korszerűsítése és a térségi versenyképesség növelése volt. A Velencei-tó kerékpárút-hálózatának kiépítése, a strandok korszerűsítése, a kikötők felújítása és az ökoturisztikai látogatóközpontok létrehozása mind hozzájárultak a térség turisztikai vonzerejének növeléséhez. Emellett több infrastrukturális fejlesztés például a vasúti és közúti elérhetőség javítása is támogatta a térség gazdasági integrációját. A fejlesztések között a természetvédelmi szempontokat is igyekeztek érvényesíteni, például a nádasok rehabilitációjával és a vízminőség-monitoring rendszerek korszerűsítésével. A Velencei-tó térsége több uniós és hazai forrásból, főként a TOP és VP programok keretében valósított meg beruházásokat, melyek a fenntartható turizmus feltételeit kívánták erősíteni (Boromisza, 2012).

2.5.3 Kihívások és lehetőségek

A térség fejlődése mellett több komoly kihívással is szembe kell nézni. A legnagyobb problémát a vízszint-ingadozás és a vízminőség romlása jelenti, amit az éghajlatváltozás, a csapadékhiány és az emberi beavatkozások egyaránt fokoznak. A turizmus szezonális jellege miatt a nyári hónapokban a tópart túlterheltté válik, míg a téli időszakban a szolgáltatások kihasználtsága jelentősen visszaesik. A közlekedési infrastruktúra terhelése, a parkolási nehézségek és a hulladékgazdálkodási problémák tovább növelik a térség környezeti kockázatait (Farkas et. al., 2023.)

Mindezek ellenére a Velencei-tó térségében jelentős fejlesztési potenciál rejlik. A természeti értékekre épülő ökoturisztikai és aktív turisztikai kínálat (kerékpározás, madármegfigyelés, túrázás) tovább bővíthető, a kulturális és gasztronómiai programokkal pedig a szezonális is mérsékelhető. A helyi lakosság és vállalkozások együttműködésének erősítése, valamint a térségi márka tudatos építése hozzájárulhat a régió hosszú távú fenntarthatóságához

2.6 Összegzés és kutatási hiányok

A vidékfejlesztés és a turizmus kapcsolata összetett, ugyanakkor szoros és kölcsönösen előnyös viszonyt mutat. A falusi turizmus és az ökoturizmus lehetőséget ad a vidéki térségek gazdasági megerősítésére, miközben a helyi értékek megőrzését és a közösségi identitás erősítését is szolgálja. A TDM-szervezetek és a térségi együttműködések révén a turizmus tervezhetőbbé, fenntarthatóbbá válhat, amely a helyi lakosság életminőségére is kedvező hatást gyakorol. Ugyanakkor a fenntarthatósági kihívások például a szezonális terhelés, a vízhasználat és a közlekedési problémák arra figyelmeztetnek, hogy a fejlődés csak a környezeti korlátok figyelembevételével valósulhat meg.

Az uniós és hazai fejlesztéspolitikai irányok egyértelműen a zöld és digitális átmenet támogatását helyezik előtérbe. Az Európai Zöld Megállapodás, a Smart Villages koncepció és a Rural Pact programjai olyan keretet adnak, amelyben a vidéki térségek nem csupán alkalmazkodni tudnak a változásokhoz, hanem aktív szereplői lehetnek az innovációnak. Magyarországon a VP, TOP és RRF programok együttesen biztosítják a helyi gazdaságfejlesztés, az infrastrukturális beruházások és a fenntarthatósági célok összehangolását.

A Velencei-tó térsége jól szemlélteti, hogyan jelennek meg ezek az elvek a gyakorlatban: a turisztikai fejlesztések és a környezetvédelem közötti egyensúly megteremtése, a vízminőség megőrzése és a közösségi együttműködések erősítése mind kulcskérdés. A tó

térsége, mint mintaterület alkalmas arra, hogy a fenntartható turizmus és vidékfejlesztés összekapcsolásának jó gyakorlatait bemutassa, ugyanakkor a klímaváltozás és a szezonális turizmus miatt fennálló kockázatok további kutatást igényelnek.

A dolgozatom kutatása e hiányterületekhez kapcsolódik célja annak feltárása, hogy a helyi fejlesztések és turisztikai kezdeményezések miként járulnak hozzá a fenntartható vidéki életformához, valamint hogyan lehet a környezeti és társadalmi szempontokat egyensúlyban tartani a jövőbeni fejlesztési stratégiákban. A vizsgálat eredményei hozzájárulhatnak a gyakorlatban is alkalmazható fejlesztési javaslatok megfogalmazásához, amelyek elősegítik a Velencei-tó térségének hosszú távú, fenntartható fejlődését.

3. Anyag és módszer

A kutatás célja a Velencei-tó és térsége turisztikai szempontú vizsgálata volt, különös tekintettel a lehetséges fejlesztési irányok feltérképezésére. Ennek érdekében primer, kvantitatív adatgyűjtés valósult meg kérdőíves felmérés formájában. A kérdőív célja a helyi lakosok és a turisták véleményének és tapasztalatainak feltárása volt, a térséggel és annak turisztikai adottságaival kapcsolatban.

A kérdőív tematikusan több témakört is felölelt, úgymint:

- demográfiai jellemzők
- utazási szokások
- turisztikai élmények
- a helyi infrastruktúra értékelése
- fejlesztési javaslatok
- a lakosság turizmushoz való viszonyulása

A kérdőív nyitott és zárt végű, valamint félig nyitott, félig zárt kérdéseket egyaránt tartalmazott, köztük egyszeres és többszörös választású feladatokat. Emellett a kérdéssorban több olyan állítás is szerepelt, amelyeket a kitöltőknek egy öt fokozatú Likert-skálán kellett értékelniük. Ennek érdekében, hogy a válaszadónak döntenie kelljen a véleményét illetően, a skálán négy válaszlehetőséget adtam meg, kiegészítve egy ötödik lehetőséggel, arra az esetre, ha a válaszadó nem rendelkezik a kérdés megválaszolásához szükséges tudással a kérdés témakörét illetően. Előzetes tesztelésre nem került sor, a felmérés közvetlenül a végleges kérdéssor alkalmazásával zajlott.

A felmérés online valósult meg. A kérdőívet Google Űrlapok felületen készítettem el, és elsősorban közösségi média platformokon, valamint személyes ismeretségi hálózatokon keresztül terjesztettem. Az adatfelvételi időszakban összesen 147 kitöltött kérdőív érkezett be. Bár a minta nem tekinthető reprezentatívnak, a felmérés elsősorban a térséget jól ismerő helyi lakosokat és turistákat célozta meg.

3.1.1 Adatfeldolgozás

A beérkezett adatok feldolgozása Microsoft Excel szoftverrel történt. Az elemzés során alapvető leíró statisztikai módszereket alkalmaztam, kiszámítottam a válaszok gyakorisági eloszlásait és százalékos megoszlásait. Ezek a leíró statisztikai mutatók szolgáltak alapul a

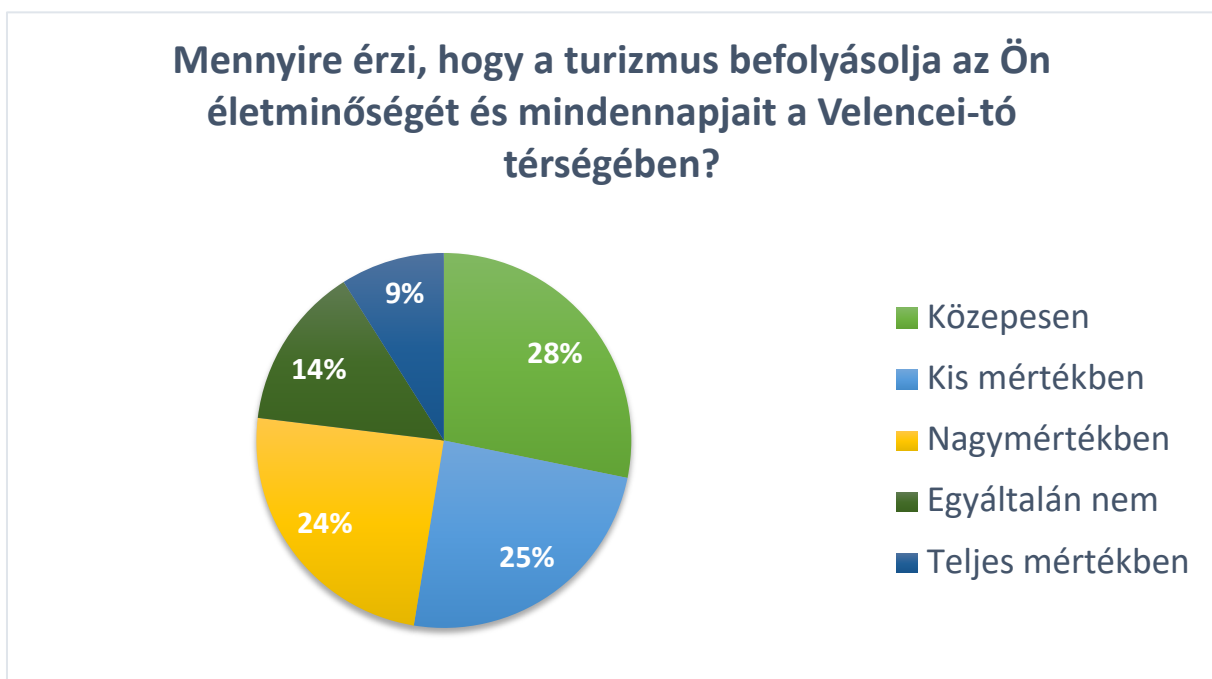
kapott eredmények értelmezéséhez. Ábrázolásukhoz többnyire kör, illetve vonaldiagramot alkalmaztam.

A kérdőív szerkezetét tekintve két kisebb és két nagyobb egységből áll. A személyes jellegű kérdéseket követően a kérdőív két irányban halad tovább. Erre azért van szükség, mert különböző kérdések vonatkoznak a térségben élő, és a turisztikai célból a térségbe érkező válaszadókra, valamint a közös kérdések esetében fontos elkülöníteni a vizsgált csoportokat az eredmények összehasonlítása érdekében. A kérdéssor végén található nyitott kérdésekben lehetőséget kap a válaszadó saját véleményének, javaslatainak megosztására.

4. Eredmények és értékelésük

4.1.1 A lakosság turisztikához való viszonya

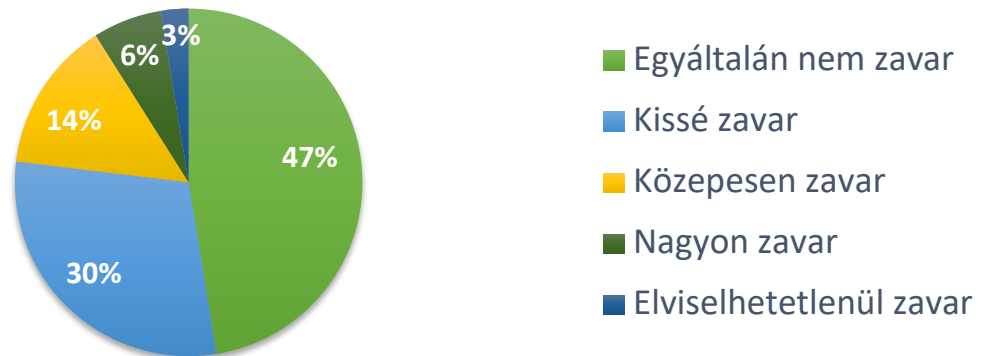
Első hipotézisem állítása a következő: a helyiek támogatják a turisztikai fejlesztéseket, amennyiben azok nincsenek negatív hatással az életminőségre. Annak érdekében, hogy a levont következtetés kielégítő legyen, négy kérdést tettem fel, amivel a válaszadók turistákhoz való viszonyát vizsgálom általánosságban. Az első kérdésre (4. ábra) érkezett válaszok alapján a válaszadók mindössze 23%-a érzi úgy, hogy a térség turizmusa egyáltalán nem, vagy csak kis mértékben befolyásolja az életminőségét. A szélsőséges értékek ugyan alacsonyak, viszont elmondható, hogy a válaszadók többsége úgy érzi, a turizmus hatással van a mindennapjaira és életminőségére.

4. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Mennyire érzi, hogy a turizmus befolyásolja az Ön életminőségét és mindennapjait a Velencei-tó térségében? Forrás: Kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

A második kérdés (5. ábra) már célzottan azt vizsgálja, hogy térségbe látogató turisták jelenléte milyen mértékben zavarja az itt élőket. A beérkezett válaszok kiegyenlítették, tekintve, hogy a válaszadók közel felét (47%) egyáltalán nem zavarja a turisták jelenléte. A negatív értékek jelen esetben is alacsonyak, az „elviselhetetlenül zavar” és „nagyon zavar” lehetőségek együttesen sem érik el a 10%-ot.

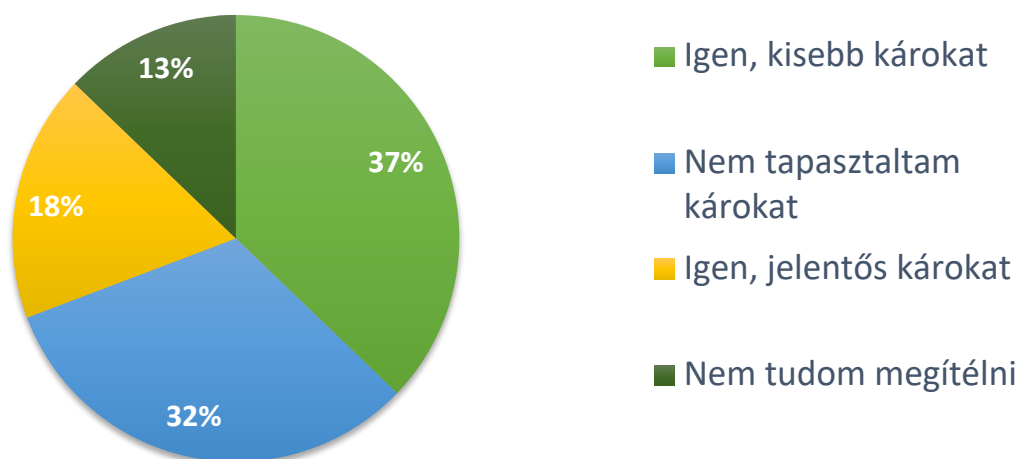
Mennyire zavarja Önt a turisták jelenléte a mindennapi életében?

5. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Mennyire zavarja Önt a turisták jelenléte a mindennapi életében? Forrás: Kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

A harmadik kérdésben (6. ábra) azt vizsgálom, hogy a válaszadók milyen mértékben tapasztalnak a turizmusnak betudható környezeti károkat a térségben. A beérkezett válaszok alapján a kitöltők 55%-a tapasztalt kis, illetve jelentős károkat, 32%-uk egyáltalán nem, 13%-uk pedig nem tudta megítélni.

Tapasztalt-e környezeti károkat a térségben, amelyeket a turizmusnak tulajdonít?

6. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Tapasztalt-e környezeti károkat a térségben, amelyeket a turizmusnak tulajdonít? Forrás: Kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

A kérdés második felében lehetőséget kaptak a kitöltők nyílt válasz megfogalmazására is, amiből összesen 31 db érkezett. A begyűjtött információk felhasználásával készítettem egy táblázatot (1. táblázat), amelyben súlyosság szerint rangsorolva szerepelnek a válaszokban említett problémafelvetések. A problémákat 10 témakörbe csoportosítottam, majd meghatároztam a típusukat. A súlyosságot egy 1-től 3-ig terjedő skálán adtam meg, a rangsoroláshoz a következő szempontokat vettem figyelembe:

- Milyen időtávon van a problémának hatása a térségre?
- Mennyi erőforrás szükséges a kijavítására?
- Visszafordítható?

Témakör	Típus	Súlyosság (1–3)	Említés (db)	Súlyozott index
Szemetelés, illegális hulladéklerakás	Társadalmi, környezeti	1	17	17
Vízminőség, szennyezettség, halpusztulás	Környezeti	3	5	15
Élővilág károsítása	Környezeti	3	4	12
Strandok elérhetősége, lezárás, privatizáció	Közösségi	2	5	10
Partbeépítés, körbebetonozás	Környezeti	3	3	9
Zajszennyezés, fesztivál, EFOTT	Társadalmi	1,5	5	7,5
Lakossági igények háttérbe szorulása, ellátási gondok	Közösségi	2	2	4
Vandalizmus, rendbontás, lopás	Társadalmi	2	1	2
Forgalom, dugók, közlekedés	Infrastrukturális	2	1	2
Parkolás / fakivágás	Infrastrukturális, környezeti	2	1	2

1. táblázat: A "tapasztalt-e környezeti károkat a térségben" kérdésre érkezett szöveges válaszok összesítő táblázata. Forrás: saját szerkesztés

A táblázat utolsó oszlopában a súlyossági szint és az említések gyakoriságát összeszorozva megkaptam a súlyozott index mutatót, amely jelen értelmezés és a beérkezett szöveges válaszok alapján rangsorolja a felmerült problémákat. A legmagasabb értéket a szemetelés és illegális hulladéklerakás érte el, mivel magasan ez a probléma merült fel a leggyakrabban. A táblázat második és harmadik sorában megjelennek a környezeti problémák,

amelyek a gyakori említés mellett a legmagasabb súlyossági fokkal is rendelkeznek, hiszen a vízminőség romlásából és az élővilág károsításából fakadó természeti és gazdasági következmények csak komoly erőfeszítések árán visszafordíthatók, egyes esetekben visszafordíthatatlanok. A válaszok között megjelennek további társadalmi, infrastrukturális és közösségi problémák, mint a szabadstrandok kiszorulása, zajszennyezés, forgalmi dugók, amelyek megoldása együttműködést igényel a városvezetés és a lakosság között.

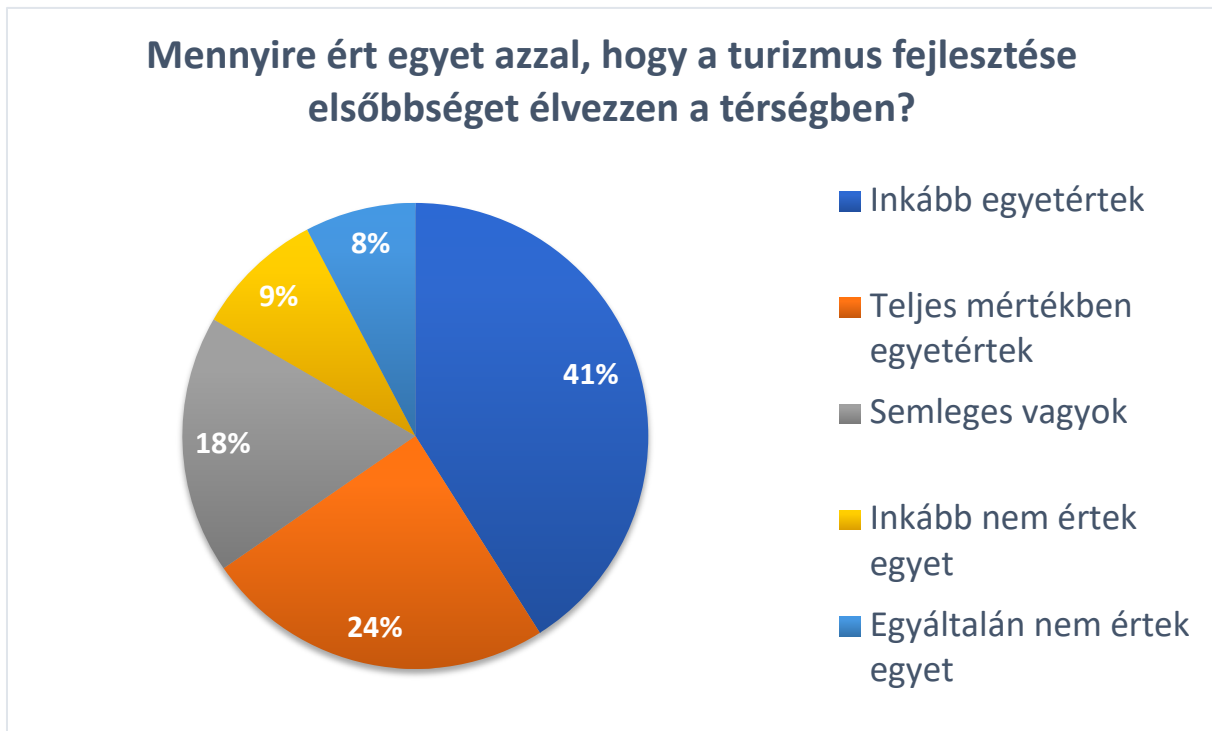
A következő kérdés (7. ábra) pontosan ezt az együttműködést vizsgálja, a lakosság szemszögéből. A beérkezett válaszok alapján a kitöltők kétharmada szerint egyáltalán nem, vagy csak kis mértékben veszik figyelembe a lakosság véleményét a turisztikai fejlesztések során, ami alapján kimondható, hogy a városvezetésnek több figyelmet kell fordítania erre a témára.

7. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Mennyire érzi úgy, hogy a helyi lakosság véleményét figyelembe veszik a turisztikai fejlesztések során? Forrás: Kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

Az utolsó kérdés eredményei (8. ábra) alapján a válaszadók többsége támogatja, hogy a turizmusfejlesztés elsőbbséget élvezzen a térségben, 65%-uk inkább vagy teljes mértékben egyetért, 17%-uk inkább nem vagy egyáltalán nem ért egyet, 18% pedig semleges. A támogatás főként „inkább” jellegű, ami feltételes elfogadást jelez. A fejlesztések iránti nyitottság erős, de a tervezésnél és kommunikációnál kiemelt figyelmet kell fordítani a környezeti és

infrastrukturális problémákra (pl.: hulladék, vízminőség, zaj, infrastrukturális hiányok), hogy a bizonytalan vagy ellenző csoportok felé is növelhető legyen a társadalmi elfogadottság.

8. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Mennyire ért egyet azzal, hogy a turizmus fejlesztése elsőbbséget élvezzen a térségben?
Forrás: kérdőíves kutatás eredménye, saját szerkesztés

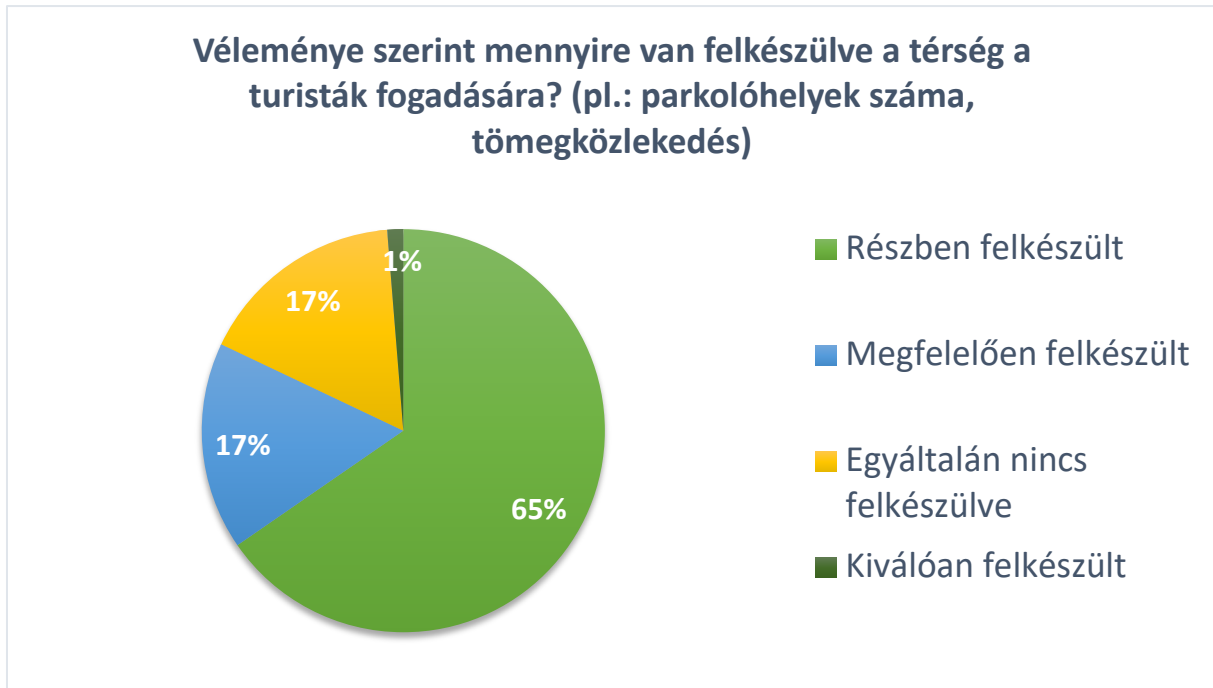
4.1.2 Infrastrukturális helyzet

A következő kérdésekkel a második hipotézisemet vizsgálom, miszerint a térség infrastruktúrája fejlesztésre szorul, kiemelten a parkolóhelyek száma, valamint a tömegközlekedés helyzete. A válaszadók véleményét a (9. ábra) szemlélteti. A beérkezett válaszok alapján a hipotézis megállja a helyét, ugyanis a kitöltők 85%-a úgy gondolja, a térség egyáltalán nincs, vagy csak részben van felkészülve a turisták fogadására. Ha a válaszokat egy 1-től 5-ig terjedő skálára vetítjük, az átlag 2,85, tehát a válaszadók véleménye a közepesnél gyengébb felkészültség felé billen.

Lehetséges ok-okozati összefüggések:

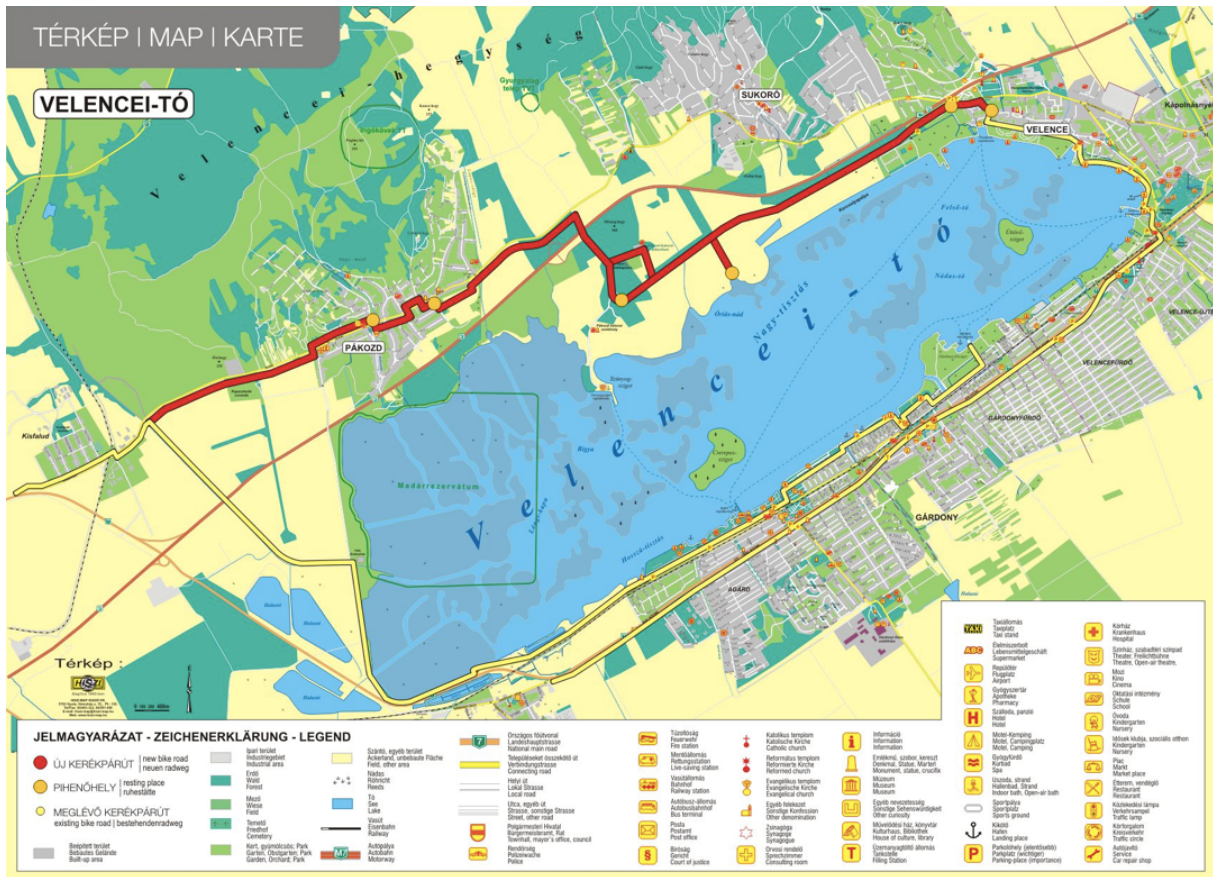
- Főszезonban: a parkolási nehézségek és torlódások negatív reakciót vált ki a lakosságból.
- A hétvégi, nyári tömeg túlterheli a meglévő parkolókat és az úthálózatot, ez vezethet a negatív válaszokhoz.

- Kapacitáshiány / nem megfelelő menetrend a közösségi közlekedésben: a buszok és átszállások ritmusa nem mindig illeszkedik a térségen áthaladó forgalomhoz, főleg a kisebb települések felől, ami a személygépjármű használatra helyezi a hangsúlyt.

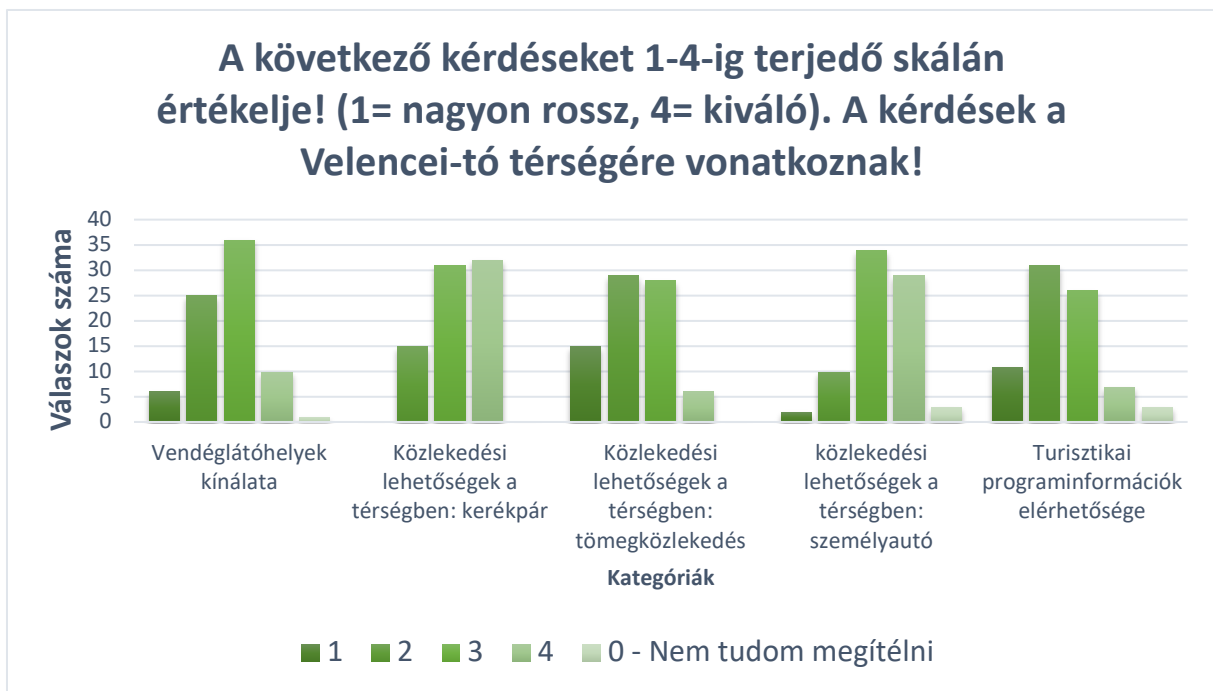

9. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Véleménye szerint mennyire van felkészülve a térség a turisták fogadására? (pl.: parkolóhelyek száma, tömegközlekedés). Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

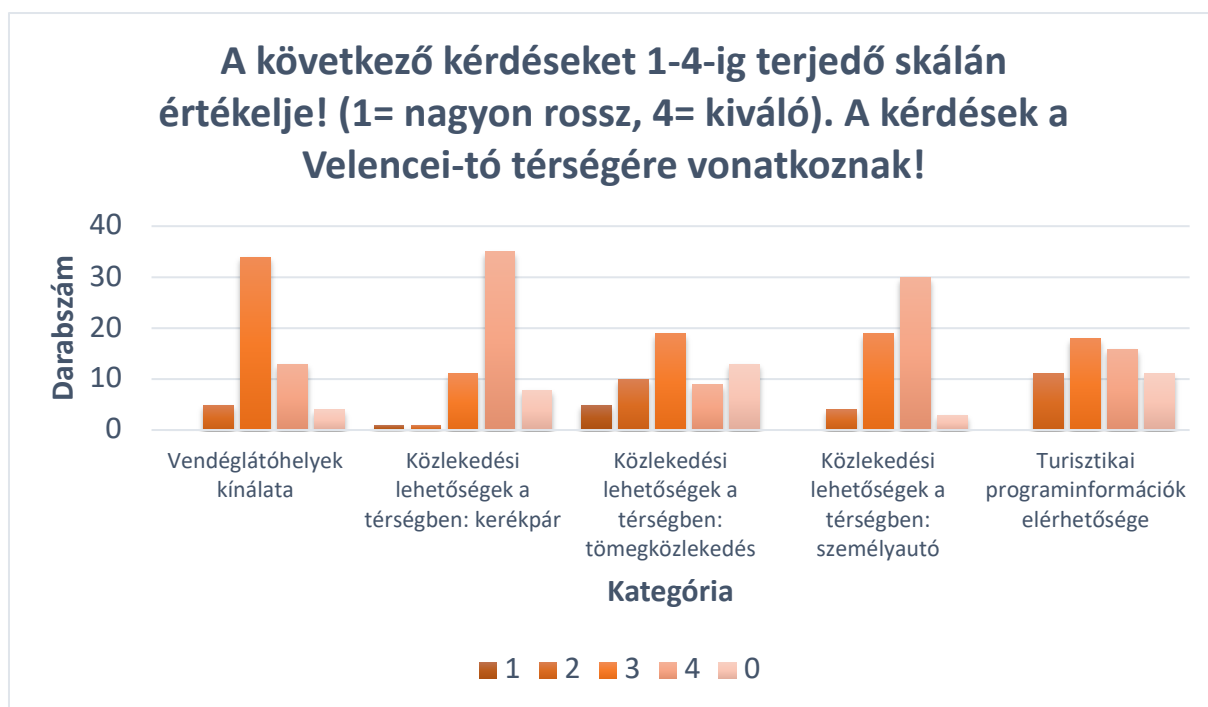
A következő két kérdés (11. ábra), (12. ábra) a személyautós és tömegközlekedés mellett vizsgálja a kerékpáros közlekedést is. Látható, hogy a helyi lakosok értékelése kevésbé kiugró a turisták válaszhhoz képest, a kerékpáros közlekedés tekintetében. Ennek fő oka a jó minőségű kerékpárút, ami a Velencei-tavat megkerülve összeköti a térséget Budapesttel, illetve a Balatonnal, tehát rekreációs szempontból több, mint kielégítő minőségű. Azonban a helyi lakosság esetében már más a helyzet, ugyanis a kerékpárút-hálózat nem minden esetben érinti a mindennapi ügyek elintézéséhez szükséges létesítményeket, mint okmányiroda, élelmiszerbolt, gyógyszertár, iskola. A (10. ábra) jól szemlélteti, hogy a kerékpárút szorosan követi a partvonalat, kitérői pedig a különböző látványosságok irányába vannak. Az említett létesítmények így gyakran a bicikliút mellett húzódó forgalmas útszakaszok mentén, esetenként az úttest másik oldalán helyezkednek el, megnehezítve az elérhetőségüket kerékpár használatával.

10. ábra: A Velencei-tó körüli egységes kerékpárút hálózat befejező szakaszának kiépítése – I. ütem” (EU-projekt kiadvány).
 Forrás: https://www.pakozd.hu/images/uploaded/File/velenceito_web.pdf

11. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: A következő kérdéseket 1-4-ig terjedő skálán értékelje! (1= nagyon rossz, 4= kiváló). A kérdések a Velencei-tó térségére vonatkoznak! Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

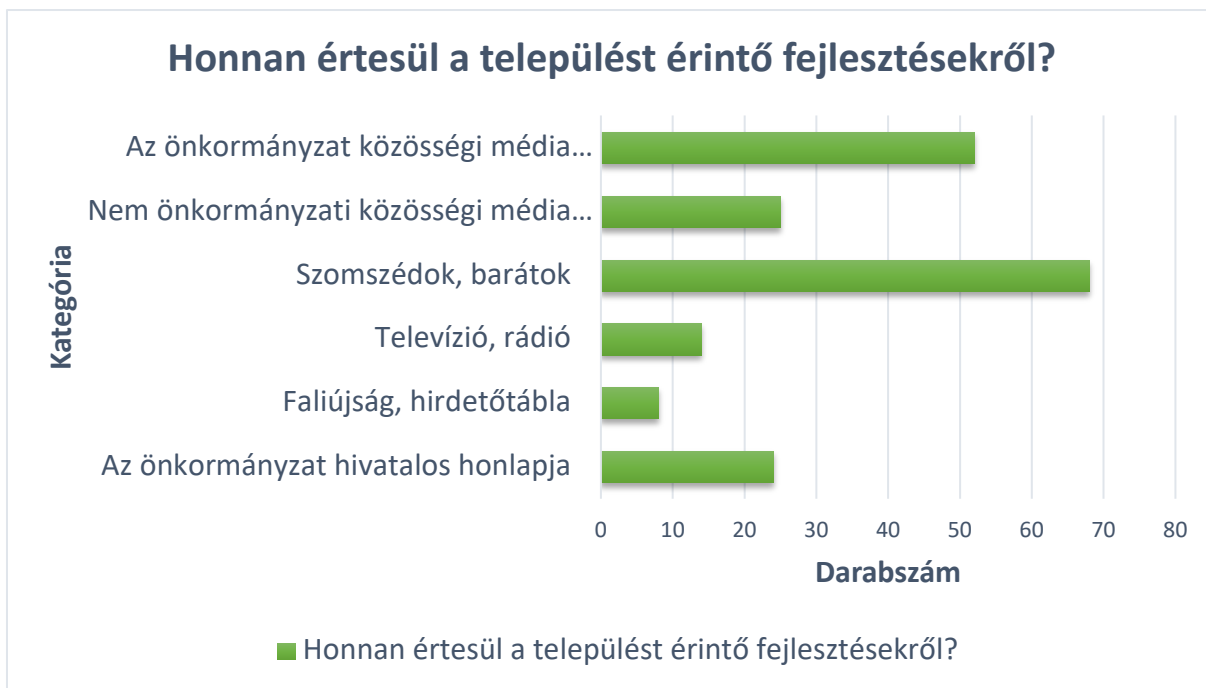

12. ábra: Turistáknak szülő kérdés: A következő kérdéseket 1-4-ig terjedő skálán értékelje! (1= nagyon rossz, 4= kiváló). A kérdések a Velencei-tó térségére vonatkoznak! Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

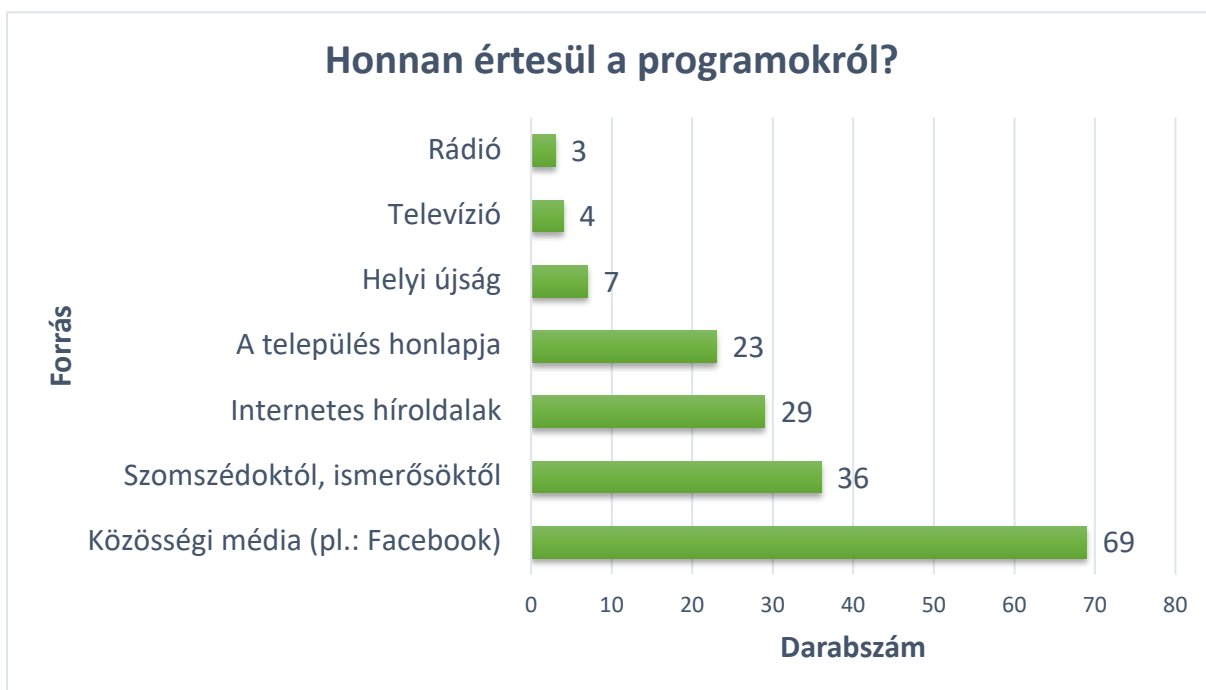
4.1.3 A térség kommunikációja

A Velencei-tó térségének egyik legfőbb gazdasági pillére a turisztika. Ahhoz, hogy 2025-ben hatékonyan elérjük a célközönséget, elengedhetetlen a különböző innovatív eszközök alkalmazása. Az uniós vidékfejlesztési politika része az „Okos falvak” kezdeményezés, amely többek között a vidéki turizmus digitális átállását szorgalmazza, olyan eszközökkel, mint az online foglalási rendszerek, közösségi marketing vagy digitális látogatómenedzsment. (Szalai – Fabula, 2021).

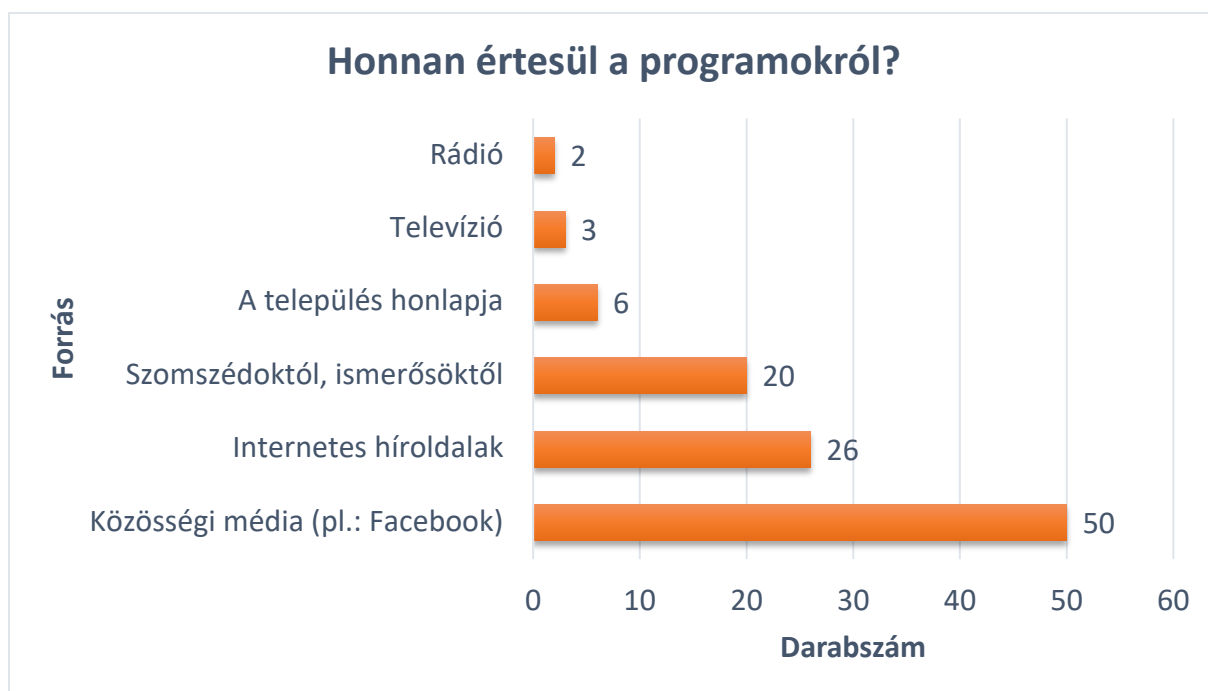
A települést érintő fejlesztések kapcsán tettem fel kérdést a lakosságnak. A diagram (13. ábra) eredményeiből látszik, hogy bár a szomszédoktól, barátoktól származó értesülés mértéke magas, a különböző közösségi média felületek jóval felülmúlják a hagyományos médiumokat elérés tekintetében. Programok tekintetében (14. ábra), (15. ábra) szintén elmondható, hogy mind a lakosság, mind a turisták a digitális felületeken szerzik a legtöbb információt.

13. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Honnan értesül a települést érintő fejlesztésekről? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

14. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Honnan értesül a programokról? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

15. ábra: Turistáknak szóló kérdés: Honnan értesül a programokról? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

4.1.4 Fejlesztési igények

Negyedik hipotézisem azt vizsgálja, hogy a turisták és a helyiek igényei, valamint véleménye mennyire egyezik vagy tér el, a turisztikai fejlesztéseket illetően. Két kérdést tettem fel mind a két célcsoportnak, az egyik kérdés (16. ábra), (17. ábra) a szabadidős tevékenységeket vizsgálja, mivel ezek pontos ismerete szükséges a megfelelő turisztikai fejlesztések kialakításához. A második kérdés (18. ábra), (19. ábra) pedig kifejezetten a megadott fejlesztési lehetőségek esetében vizsgálja a válaszadók preferenciáit.

16. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Milyen szabadidős tevékenységekben vett részt / venne részt szívesen a Velencei-tó környékén? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

Szabadidős tevékenységek esetében mindkét csoport az aktív, szabadban végezhető tevékenységeket preferálják, viszont a helyiek sokkal erősebben húznak a természet- és víz-alapú programok felé, míg a turisták inkább a rendezvények, fesztiválok és kerékpártúrák iránt érdeklődnek.

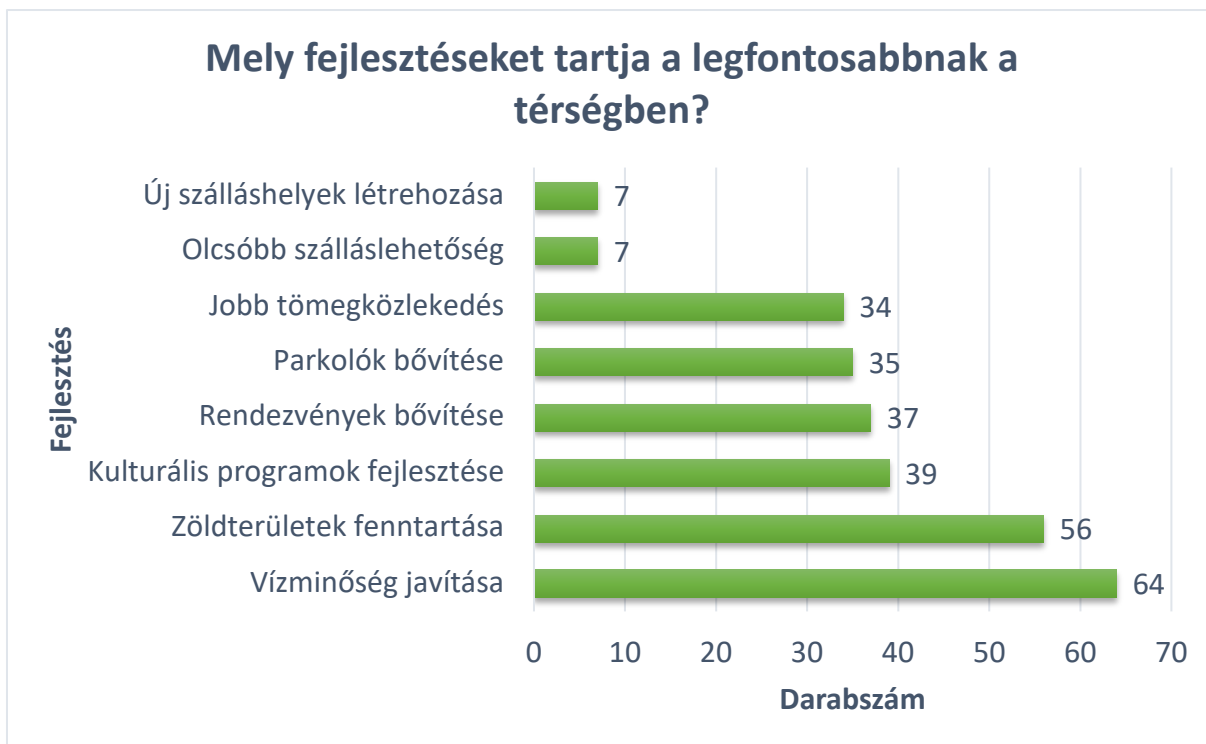
A lakosság körében az öt legnépszerűbb programlehetőség: túrázás, kerékpártúra, hajókirándulás, kulturális programok, fesztiválok. A turisták körében: kerékpártúra, fesztiválok, kulturális programok, túrázás, gyógyfürdők látogatása. Bár az öt legnépszerűbb programlehetőségből négy azonos a két csoport esetében, intenzitásuk eltér. A helyieknél a túrázás messze kiemelkedik, a turistáknál pedig a kerékpártúra és fesztivál dominál.

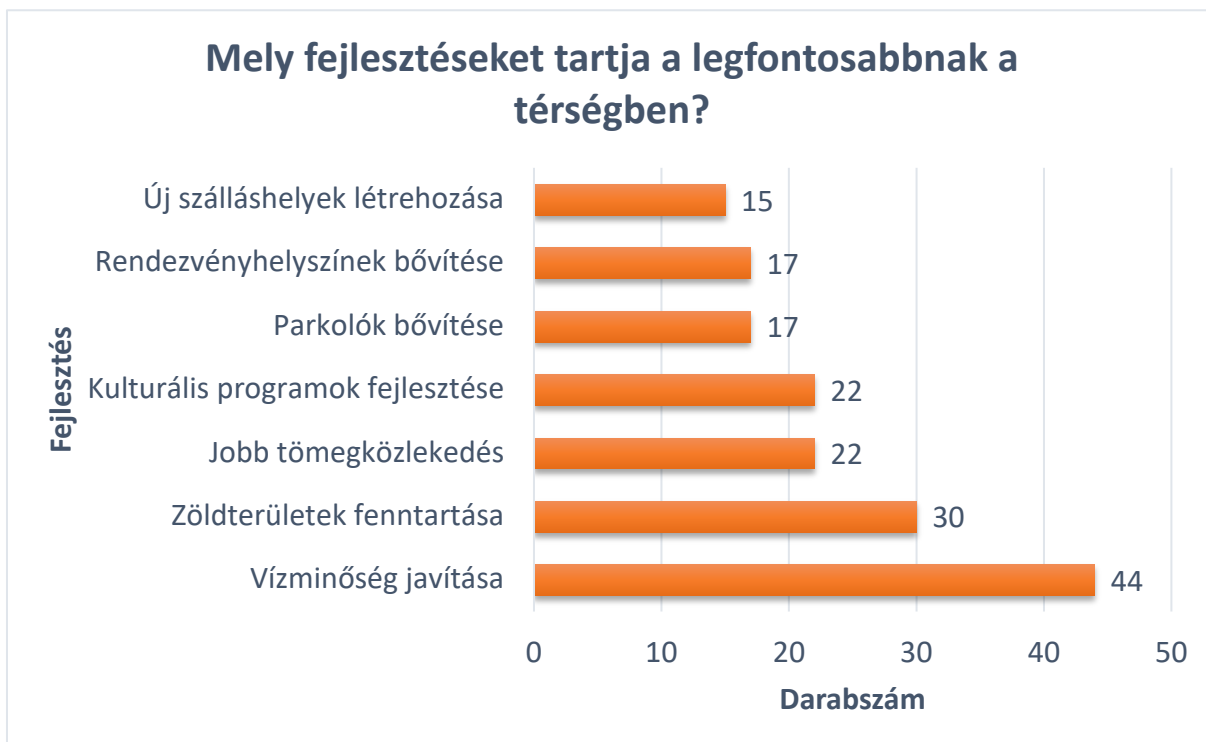
17. ábra: Turistáknak szóló kérdés: Milyen szabadidős tevékenységekben vett részt / venne részt szívesen a Velencei-tó környékén? Forrás: kérdőíves kutatás eredménye, saját szerkesztés

A két csoport fejlesztési prioritásait összehasonlító elemzés (18. ábra), (19. ábra) azt mutatja, hogy a helyi lakosok és a turisták között erős egyetértés van a környezeti értékek fontosságáról, de a hangsúlyok eltérnek. Mindkét csoport első két helyen a vízminőség javítását és a zöldterületek fenntartását jelöli meg, ám a lakosok ezt jóval sürgetőbbnek érzik. A helyiek legnépszerűbb válaszaiban ezt követik a kulturális programok fejlesztése, a rendezvények bővítése és a parkolók bővítése, míg a turistáknál a harmadik-ötödik helyen a jobb tömegközlekedés, a kulturális programok fejlesztése és a parkolók bővítése szerepel.

Az ok-okozati háttérrel tekintve a helyiek mindennapi tapasztalatai (nyári zsúfoltság, parkolási nyomás, partmenti zöldfelületek és vízminőség romlása) felfelé húzzák a környezet- és infrastruktúra-igényeket, ezért náluk a közösségi élet elemei (kultúra, rendezvények) és a közlekedés közvetlen hatásai (parkolás) egyszerre kapnak hangsúlyt. A turisták számára ugyan a jobb közösségi közlekedés a kulcsfontosságú, ők is magas prioritást adnak a tó alapvető környezeti minőségének javítására. Ezek alapján elmondható, hogy a fejlesztési lehetőségek kapcsán a vízminőség és a zöldterület-védelem olyan beavatkozások, amelyek mindkét célcsoport elégedettségét növelik. A parkolási kapacitások és forgalomszervezés célzott kezelése a helyiek elégedettségét, míg a menetgyakorítás és csatlakozások javítása a turisták élményét növeli leginkább.

18. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Mely fejlesztéseket tartja a legfontosabbnak a térségben? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

19. ábra: Turistáknak szóló kérdések: Mely fejlesztéseket tartja a legfontosabbnak a térségben? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés

5. Következtetések és javaslatok

A jövőben a Velencei-tó térségének fejlesztése során a legfontosabb cél a természeti értékek megőrzése és a turizmus környezeti lábnyomának csökkentése kell, hogy legyen. A vízgazdálkodás és a vízminőség-védelem stratégiai kérdés, amelyet integrált módon kell kezelni a térség fejlesztési terveiben. Emellett a közösségi közlekedés fejlesztése, a zöld infrastruktúra (pl. elektromos járműtöltők, kerékpárkölcsonzók, zöldterületek) bővítése és az energiahatékony szálláshelyek támogatása elengedhetetlen. A helyi közösségek szerepvállalása szintén kulcstényező: a turizmus sikeressége nagymértékben függ attól, mennyire tudja a helyi lakosság sajátjának érezni a fejlesztéseket. A közösségi programok, a helyi termékek népszerűsítése, valamint a kulturális örökség megőrzése hozzájárulnak a térség identitásának erősítéséhez. A Velencei-tó így a jövőben is mintaterületként szolgálhat arra, miként valósítható meg a gazdasági növekedés és a természeti értékek megőrzésének egyensúlya a vidéki térségekben (Pomucz - Csete, 2015).

Első hipotézis

A 4.1.1 fejezetben végzett elemzés eredményei alapján a hipotézis nagyrészen igazolható, de feltételesen. A megkérdezett helyi lakosok valóban támogatják a turizmus fejlesztését, abban az esetben, ha az adott fejlesztés nem rontja az életminőségüket, illetve nem okoz károkat a természeti környezetben. A válaszok azonban egyértelműen rámutatnak, hogy több olyan probléma is felmerül, amelyeket helyi szinten kezelni kell, mint például a hulladék, zajszennyezés, forgalom, vízminőség romlása, természeti károk. Ezen kívül a lakosság nem érzi, hogy a döntéseket illetően figyelembe veszik a véleményüket, ami tovább növeli az ellentétet.

Javaslatok

Környezet- és szemétkézelés javítása: erősítsék a hulladékgazdálkodást (gyakori szemétszedés, szelektív hulladékgyűjtés, tilalom az illegális lerakásokra), valamint a vízminőség és élővilág védelmét célzó intézkedéseket (pl. vízszűrés, partszakaszok rehabilitációja). Így csökkenthetőek a környezeti aggodalmak.

Infrastrukturális fejlesztések: javítsák a közlekedést és parkolóhely-kínálatot (pl. bővítsék a tömegközlekedést, építsenek új parkolókat), hogy enyhítsék a forgalmi dugókat és zajterhelést. Biztosítsanak elegendő közterületet és szabadstrandokat a helyiek számára is.

Lakossági bevonás és kommunikáció: alakítsanak ki fórumokat vagy konzultációs platformokat, ahol a helyi lakosság és vállalkozók véleménye megjelenhet a fejlesztési tervekben. Rendszeresen tájékoztassák a lakosokat a tervezett intézkedésekről, és mérjék fel előtte az igényeket, így növelhető a bizalom és elfogadás.

Ezekkel az intézkedésekkel hosszú távon biztosítható, hogy a turisztikai fejlesztések valós előnyt jelentsenek a Velencei-tó térség lakosainak, így megerősítve a hipotézisben foglalt támogatottságot.

Második hipotézis

A 4.1.2 fejezetben végzett felmérés eredményei szerint a térség infrastruktúrájának valóban vannak fejlesztésre szoruló aspektusai. A Budapest-Székesfehérvár vasútvonal közelsége miatt a vasúti közlekedés kapacitása megfelelő, viszont a turisták visszajelzései alapján az autóbuszjáratok fejlesztésre szorulnak. Hasonló a helyzet a kerékpáros közlekedéssel, itt azonban a lakosság szempontjából kell javítani a körülményeken. További fejlesztést igényel az infrastruktúra, különösen a parkolóhelyek száma a nyári forgalmas időszakokban.

Javaslatok

Autóbuszjáratok sűrítése, útvonalak bővítése: különösen a kiemelt, nyári időszakban fontos, hosszú távon csökkenthető a térségben jelenleg jellemző személyautó-függés.

Kerékpáros közlekedés: a már meglévő, rekreációs célokat szolgáló kerékpárút hálózat bővítése, a lakosság igényeinek figyelembevételével. Így biztonságosabban és gyorsabban elérhetővé válnak a mindennapi ügyintézéshez szükséges intézmények, létesítmények.

Parkolóhelyek száma: a nyári időszakban zsúfolt strandok és egyéb látnivalók környezetében új parkolóhelyek kialakítása, a természetes környezet megóvása mellett. Továbbá, a vasúti megállóhelyek közelében ingyenes, korszerű, „P+R” parkolók kialakítása.

Harmadik hipotézis

A térség kommunikációjával kapcsolatos felmérés (4.1.3) adatai alapján a helyi tájékoztatás nem minden esetben kielégítő. Szükség van digitális és a hagyományos kommunikációs csatornák javítására, például információs táblák, intelligens útjelzések, egy egységes turisztikai web- és közösségi média jelenlét bevezetésére a látogatók könnyebb elérése és tájékoztatása érdekében.

Negyedik hipotézis

A 4.1.4 fejezet eredményei alapján a helyi lakosság és a turisták igényei csak minimális mértékben különböznek, az alapvető kérdésekben azonos véleményen van a két csoport. Erős az egyetértés a környezeti értékek, mint a zöldterületek fenntartása és a vízminőség javítása kérdésekben, eltérés csupán a prioritásban van, olyan értelemben, hogy a lakosok jóval sürgetőbbnek érzik a problémát. A kulturális programok fejlesztése, rendezvények és parkolóhelyek bővítése egyaránt a legnépszerűbb fejlesztések közé tartoznak mind a két csoportnál, így kijelenthető, hogy a hipotézis megdőlt.

6. Összefoglalás

Jelen dolgozat a Velencei-tó térségének turisztikai fejlesztési lehetőségeit vizsgálja, a helyi lakosság és a térségbe látogató turisták igényeinek felmérésével, összevetésével. A kiindulópont az a gyakorlati probléma, hogy a térség erős turisztikai vonzereje mellett hogyan őrizhető meg az élhető környezet és helyi közösség jólléte. Céлом a két csoport közti különbségek és azonosságok megismerése, összehangolása, valamint olyan fejlesztési irányok azonosítása, amelyek mind gazdasági, mind társadalmi, mind környezeti értelemben fenntarthatóak

A kutatás primer, kvantitatív kérdőíves felmérésre épült. Google Űrlapok felületén 147 válasz érkezett, célzottan a térséget ismerő lakosoktól és látogatóktól. A minta nem reprezentatív, de a két csoport érintettsége révén megbízható helyzetképet ad. A kérdések a demográfiától és utazási szokásoktól a helyi infrastruktúra megítélésén, turisztikai élményeken és fejlesztési javaslatokon át a turizmus társadalmi hatásaiig terjedtek.

A legfontosabb eredmények a négy hipotézisem köré rendezhetők. Elsőként a turisztikai fejlesztések lakosságra gyakorolt hatásának kérdésköre. Az eredmények alapján mindaddig támogatja a lakosság a helyi turizmus fejlesztését, amíg azok nincsenek nagy mértékben negatív hatással az életminőségükre. A második hipotézisem, miszerint a térség infrastruktúrája fejlesztésre szorul, beigazolódott. A vasúti közlekedés ugyan országos szinten kiemelkedő, az autóbusszjáratok kapacitása nem elegendő, különösen a nyári időszakban. A kerékpáros közlekedés első látásra megfelelő, azonban azon kerékpárosok, akik nem rekreáció, hanem közlekedés céljából szeretnének „A” pontból „B” pontba eljutni, akadályokba ütközhetnek. A térség kommunikációja jó irányba halad, a válaszadók többsége időben értesül a fontos hírekről, azonban a digitális jelenlét még fejlesztésre szorul. Végezetül a lakosság és a turisták konkrét fejlesztési lehetőségekhez való viszonyát vizsgáltam. A hipotézisem, miszerint ezen két csoport igényei eltérőek, megdőlt. A két csoport véleménye és igényei a fejlesztéseket illetően csupán a részletekben különböznek. Az alapvető értékek, mint a természeti környezet és a vízminőség megőrzése, javítása mind a két csoport számára kiemelten fontosnak bizonyult.

A munka fő hozzájárulása, hogy a két kulcsszereplő-csoport (lakosok–turisták) preferenciáinak összehangolása révén jelöl ki fejlesztési irányokat. Korlátként megjegyzendő a nem reprezentatív minta, a jövőben célzott, nagyobb elemszámú adatfelvétel és szezonális idősoros vizsgálat tovább pontosíthatja az eredményeket.

Irodalomjegyzék

- G. Fekete, É. (2013). Integrált vidékfejlesztés. Miskolc.
- Kis, K. (2011). A vidék és vidéki térségek meghatározásának európai vonatkozásai. Szeged.
- Kovács, I. (2012). *A vidék az ezredfordulón*. Argumentum.
- A Kárpát-medence földrajza*. (n.d.).
- Darányi Ignác Terv a Nemzeti Vidékstratégia*. (n.d.).
- Goda, P., Hamza, E., Mezei, K., & Rácz, K. (2022). A vidékfejlesztés helye és szerepe a fejlesztéspolitikában. *Gazdálkodás*, 66(6), 532–558. https://doi.org/10.53079/gazdalkodas.66.6.t.pp_532-558
- Káposzta, J. (2020). A vidékfejlesztés helye a regionális tudományban. *Tér És Társadalom*, 34(1), 37–40. <https://doi.org/10.17649/tet.34.1.3235>
- Káposzta József. (n.d.). *Regionális és vidékfejlesztési ismeretek*.
- Kovács, A. D., Farkas, J. Z., & Perger, É. (2015). A vidék fogalma, lehatárolása és új tipológiai kísérlete. *Tér És Társadalom*, 29(1), 11–34. <https://doi.org/10.17649/tet.29.1.2674>
- László, F. (n.d.). *Készítette: EX ANTE Tanácsadó Iroda Kft.* www.velence.hu
- Magyar Turisztikai Ügynökség. (n.d.). *TURIZMUS 2.0*.
- Martinez Juan, A., & McEldowney, J. (n.d.). *BRIEFING EPRS | European Parliamentary Research Service*.
- Molnár, C., & Remenyik, B. (2017). A falusi turizmus helyzete és fejlesztési lehetőségei. *Studia Mundi – Economica*, 4(5), 44–59. <https://doi.org/10.18531/studia.mundi.2017.04.05.44-59>
- Nagy-Szijártó, B. C., & Szalmáné Csete, M. (2023). A fenntartható településfejlesztés vizsgálata a Velencei-tó térségében. *Modern Geográfia*, 18(01), 1–26. <https://doi.org/10.15170/MG.2023.18.01.01>
- Vulcz, L. (2023). Merre tart az európai és a hazai vidékfejlesztés? *Gazdálkodás*, 67(3), 267–276. https://doi.org/10.53079/gazdalkodas.67.3.v.pp_267-276
- Anderson, E., Bakir, A., Wickens, E. (2015): *Rural tourism development in Connemara, Ireland*. *Tourism Planning and Development*, 12(1), 73–86.
- Bacsi, Z., Kovács, E., Lőke, Z., Horváth, K. (2014): *What can tourism destination management do in health tourism destinations? An empirical analysis*. *Journal of Economy and Society*, 6(4), 48–67.
- Bainé, S. Z. B. (2003): *A falusi turizmus ökonómiai kérdései*. *Agrártudományi Közlemények*, 12, 55–71.

- Boromisza, Z. (2012): *Tópartok tájépitészeti szempontú vizsgálati elvei és módszerei a Velencei-tó példáján* (Doktori disszertáció, Budapesti Corvinus Egyetem)
- Dávid, L., Tóth, G., Kelemen, N., Kincses, Á. (2007): *A vidéki turizmus szerepe az Észak-Magyarország régióban, különös tekintettel a vidékfejlesztésre a 2007. évi agrár- és vidékpolitika tükrében*. *Gazdálkodás*, 51(4), 38–57.
- Dőry, T. (2000): *A regionális innovációs stratégiák szerepe a területfejlesztésben: A regionális innovációs stratégiák kidolgozásának modellje a Közép-Dunántúli Régió mintáján* (Doktori disszertáció Pécsi Tudomány Egyetem)
- Fehér, I., Kóródi, M. (2008): *A vidéki turizmus fejlesztése*. Budapest: Szaktudás Kiadó Ház.
- Fratesi, U., Perucca, G. (2020): *EU regional policy effectiveness and the role of territorial capital*. In S. Della Torre, S. Cattaneo, C. Lenzi, & A. Zanelli (Eds.), *Regeneration of the Built Environment from a Circular Economy Perspective* (pp. 29–36).
- Kovács, D. (2003): *Falusi vendéglátás Magyarországon*. Budapest: Agroinform Kiadó és Nyomda Kft.
- Kovács, T. (2012): *Vidékfejlesztési politika*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Kun, A., Rév, Sz. (2012): *A fenntarthatóság pillérei: energia- és pénzgazdálkodás*. Somogyvámos: Öko-völgy Alapítvány.
- Lados, M. (2009): *Építsük a régiót!-Fejlesztési programok*.
- Maác, M. (2023): *Az EU vidékfejlesztési politikájának aktuális irányai és ezek megjelenése a magyar KAP Stratégiai Tervben*. *Gazdálkodás*, 67(3).
- Michalkó, G. (2012): *Turizmológia: elméleti alapok*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Nagy-Szijártó, Boglárka Cs., Szalmáné Csete, M. (2023): *A fenntartható településfejlesztés vizsgálata a Velencei-tó térségében*. *Modern Geográfia*, 18(1), 1–26. <https://doi.org/10.15170/MG.2023.18.01.01>
- Pomucz, A. B., Csete, M. (2015): *Sustainability assessment of Hungarian lakeside tourism development*. *Periodica Polytechnica Social and Management Sciences*, 23(2), 121–132. <https://doi.org/10.3311/PPso.7506>
- Szabó, B., Posta, L. (2009): *Potential links between rural tourism and agriculture in the Northern Great Plain Region*. *Gazdálkodás*, 53(23), 70–78.
- Szalai, Á., Fabula, S. (2021): *Az okos vidékfejlesztés lehetőségei és korlátai Magyarországon*. *Modern Geográfia*, 16(1), 59-79.
- Kupi, L. (2004): *Város volt, város lett. Velence története. Velence Önkormányzata 2004*

Internetes link:

- Európai Parlament. (2022): *A KAP második pillére: a vidékfejlesztési politika*. Retrieved from <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/107/a-kozso-agrarpolitika-eszkozok-es-reformok> (elérve 2025. 10. 23)

European Commission. (2024): *Rural development*. Retrieved from https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_en (elérve 2025.10.23)

Nemzetgazdasági Minisztérium (2014): <https://ngmszakmaiterulet.kormany.hu/terulet-es-telepulesfejlesztési-operatív-program> (elérve 2025. 10. 23)

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: A "tapasztalt-e környezeti károkat a térségben" kérdésre érkezett szöveges válaszok összesítő táblázata. Forrás: saját szerkesztés.....	32
--	----

Ábrajegyzék

1. ábra: A 429/2020. (IX.14.) kormányrendeletben nevesített turisztikai térségek. Forrás: MTÜ - https://mtu.gov.hu/cikkek/11-turisztikai-terseg-terkep-es-telepuleslista-1918/	15
2. ábra: A gárdonyi járás településeinek állandó népesség adatai (2001. dec 31., 2011. dec 31., 2025. jan. 01.) Forrás: TEIR, saját szerkesztés.....	24
3. ábra: A legnagyobb mértékű pozitív és negatív állandó népesség változása a térségben	25
4. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Mennyire érzi, hogy a turizmus befolyásolja az Ön életminőségét és mindennapjait a Velencei-tó térségében? Forrás: Kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés	30
5. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Mennyire zavarja Önt a turisták jelenléte a mindennapi életében? Forrás: Kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés	31
6. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Tapasztalt-e környezeti károkat a térségben, amelyeket a turizmusnak tulajdonít? Forrás: Kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés	31
7. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Mennyire érzi úgy, hogy a helyi lakosság véleményét figyelembe veszik a turisztikai fejlesztések során? Forrás: Kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés	33
8. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Mennyire ért egyet azzal, hogy a turizmus fejlesztése elsőbbséget élvezzen a térségben? Forrás: kérdőíves kutatás eredménye, saját szerkesztés ...	34
9. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Véleménye szerint mennyire van felkészülve a térség a turisták fogadására? (pl.: parkolóhelyek száma, tömegközlekedés). Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés.....	35
10. ábra: A Velencei-tó körüli egységes kerékpárút hálózat befejező szakaszának kiépítése – I. ütem” (EU-projekt kiadvány). Forrás: https://www.pakozd.hu/images/uploaded/File/velenceito_web.pdf	36
11. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: A következő kérdéseket 1-4-ig terjedő skálán értékelje! (1= nagyon rossz, 4= kiváló). A kérdések a Velencei-tó térségére vonatkoznak! Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés.....	36
12. ábra: Turistáknak szóló kérdés: A következő kérdéseket 1-4-ig terjedő skálán értékelje! (1= nagyon rossz, 4= kiváló). A kérdések a Velencei-tó térségére vonatkoznak! Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés.....	37
13. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Honnan értesül a települést érintő fejlesztésekről? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés.....	38

14. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Honnan értesül a programokról? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés.....	38
15. ábra: Turistáknak szóló kérdés: Honnan értesül a programokról? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés.....	39
16. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Milyen szabadidős tevékenységekben vett részt / venne részt szívesen a Velencei-tó környékén? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés.....	40
17. ábra: Turistáknak szóló kérdés: Milyen szabadidős tevékenységekben vett részt / venne részt szívesen a Velencei-tó környékén? Forrás: kérdőíves kutatás eredménye, saját szerkesztés.....	41
18. ábra: Lakosságnak szóló kérdés: Mely fejlesztéseket tartja a legfontosabbnak a térségben? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés.....	42
19. ábra: Turistáknak szóló kérdések: Mely fejlesztéseket tartja a legfontosabbnak a térségben? Forrás: kérdőíves kutatás eredményei, saját szerkesztés.....	42

Mellékletek

o számú melléklet: Kérdőív

Tisztelt Válaszadó!

Sebes Ádám vagyok, a Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem harmadéves vidékfejlesztési agrármérnök szakos hallgatója. Szakdolgozatom témája a Velencei-tó és térségének vizsgálata, illetve a lehetséges fejlesztési lehetőségek áttekintése turisztikai szempontból.

A kutatás eredményességéhez elengedhetetlen a tavat jól ismerők véleményének megismerése, ezért kérem Önt, amennyiben a Velencei-tó térségében él vagy járt turisztikai célból, segítse munkámat a kérdőív kitöltésével!

A kérdőív kitöltése önkéntes és anonim. Minden adatot bizalmasan kezelek és kizárólag a szakdolgozatom elkészítéséhez fogom felhasználni.

A kérdőívvel kapcsolatos kérdéseket, illetve észrevételeket a sebes.adam@stud.uni-mate.hu címen tehetik meg.

A válaszokat és a kitöltést előre is köszönöm!

Általános kérdések:

1. Az Ön neve: (Egy válasz adható!)

- 1) férfi 2) nő

2. Az Ön életkora: (Egy válasz adható!)

- 1) 20 év alatti 2) 20-25 év
3) 26-35 év 4) 46-55 év
5) 56-65 év 6) 65 év feletti

2. Az Ön lakóhelye: (Egy válasz adható!)

- 1) főváros
- 2) megyeszékhely
- 3) járásszékhely
- 4) város
- 5) község
- 6) egyéb, éspedig:

3. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége: (Egy válasz adható!)

- 1) általános iskola
- 2) középfokú végzettség, érettségi nélkül (szakmunkás, szakiskola)
- 3) érettségi bizonyítvány (szakképzettséggel vagy anélkül)
- 4) felsőfokú végzettségű)
- 5) PhD fokozat
- 6) egyéb

4. Az Ön foglalkozása: (Egy válasz adható!)

- 1) alkalmazott
- 2) közalkalmazott, köztisztviselő
- 3) vállalkozó
- 4) civil szervezetben foglalkoztatott
- 5) nyugdíjas
- 6) álláskereső
- 7) tanuló, hallgató
- 8) GYES/GYED
- 9) nem dolgozom
- 10) egyéb, éspedig:

5. Milyennek ítéli meg az Ön és háztartásának jövedelmi helyzetét? (Egy válasz adható!)

- 1) jóval átlag alatti

- 2) valamivel átlag alatti
- 3) átlagos
- 4) valamivel átlag feletti
- 5) jóval átlag feletti
- 6) nem tudom megítélni

A kitöltő utazási szokásaira irányuló kérdések:

6. Ön milyen gyakran utazik szabadidős céllal? (Egy válasz adható!)

- 1) évente egyszer
- 2) évente 2-3 alkalommal
- 3) havi rendszerességgel
- 4) hetente
- 5) egyéb

7. Általában milyen hosszú időre szokott elutazni belföldön? (Egy válasz adható!)

- 1) egy napra
- 2) 2-3 napra
- 3) egy hétre
- 4) több, mint egy hétre

8. Milyen típusú turisztikai utazásokon vesz részt? Válassza ki az Önre leginkább jellemzőket! (Több válasz adható!)

- 1) aktív turizmus (kerékpártúra, kirándulás, vízi sportok)
- 2) természetjárás (túrázás, kirándulás)
- 3) üdülőturizmus (gyógyfürdők, wellness központok)
- 4) kulturális turizmus (városnézés, körutazás, fesztiválok)
- 5) üzleti célú (kiállítások, konferenciák, kongresszusok)
- 6) bor és gasztronómia (helyi éttermek, borászatok, termelői piacok)
- 7) vallási turizmus (szent helyek, vallási központok, zarándokutak)
- 8) gyógyturizmus (egészség megőrzése, gyógyfürdők, szanatóriumok)

- személyautó 1
- 2 3 4
- 4) turisztikai programinformációk 1 2
- 3 4
- elérhetősége

24. Milyen szabadidős tevékenységekben vett részt / venne részt szívesen a Velencei-tó környékén? (Több válasz adható!) H4

- 1) kerékpártúra
- 2) éjszakai kerékpáros túra
- 3) túrázás
- 4) kajak és/vagy kenu túra
- 5) Stand Up Paddle (SUP) túra
- 6) sárkányhajózás
- 7) gyógyfürdőzés
- 8) hajókázás
- 9) madártani megfigyelés
- 10) fesztiválok
- 11) quad túra
- 12) paintball, lézerharc
- 13) kulturális programok
- 14) egyéb, éspedig:

25. Honnan értesül a programokról? H3

- televízió
- rádió
- helyi újság
- a település honlapja
- internetes híroldalak
- közösségi média (pl.: facebook, instagram, tiktok)
- szomszédoktól, ismerősöktől

26. Mely fejlesztéseket tartja a legfontosabbnak a térségben? (Több válasz adható!) H4

- 1) Parkolók bővítése
- 2) Jobb tömegközlekedés
- 3) Zöldterületek fenntartása
- 4) Vízhőmérséklet javítása
- 4) Kulturális programok fejlesztése
- 5) Új szálláshelyek létrehozása
- 7) Olcsóbb szálláslehetőség
- 8) Rendezvények bővítése
- 9) Egyéb, éspedig:

-TURISZTIKAI CÉLBÓL ÉRKEZŐ VENDÉGEK RÉSZÉRE SZÓLÓ KÉRDÉSEK-

Hány napot töltött a Velencei-tó környékén legutóbbi utazása során? (Egy válasz adható!)

- 1) egy napot
- 2) 2-3 napot
- 3) 4-7 napot
- 3) egy hetet
- 4) több, mint egy hetet

Több napos utazás esetén milyen szállást szokott jellemzően igénybe venni? (Egy válasz adható!)

- 1) rendelkezem saját nyaralóval
- 2) rokonok
- 3) hotel
- 4) szálloda
- 5) kemping

Szolgáltatások és infrastruktúra:

12. A következő kérdéseket 1-4-ig terjedő skálán értékelje! A kérdések a Velencei-tó térségére vonatkoznak! H2-3

	Kiváló	Nagyon Nem	rossz tudom
megítélni			
2) a vendéglátóhelyek (éttermek, kávézók) kínálata	2 3 4		1 0
3) közlekedési lehetőségek minősége a Velencei-tó környékén:			
• kerékpár	2 3 4		1 0
• tömegközlekedés	3 4	1	2 0
• személyautó	2 3 4		1 0
4) turisztikai információk szolgáltatások elérhetősége	3 4	1 0	2

Aktivitások:

13. Milyen szabadidős tevékenységekben vett részt / venne részt szívesen a Velencei-tó környékén? (Több válasz adható!) minden olyat jelöljön amin részt venne! H4

- 1) kerékpártúra
- 2) éjszakai kerékpáros túra
- 3) túrázás
- 4) kajak és/vagy kenu túra
- 5) Stand Up Paddle (SUP) túra
- 6) sárkányhajózás
- 7) gyógyfürdőzés
- 8) hajókázás
- 9) madártani megfigyelés
- 10) fesztiválok
- 11) quad túra
- 12) paintball, lézerharc
- 13) kulturális programok
- 14) egyéb, éspedig:

14. Részt vett-e már valamilyen helyi rendezvényen vagy fesztiválon? A Velencei-tó térségében Ha igen, melyiken? H4

- 1) igen 2) nem

Amennyiben igen:

15. A következő kérdéseket 1-4-ig terjedő skálán értékelje! (1-egyáltalán nem, 5-nagyon) H2-3

	Egyáltalán nem	Nagyon
1) Mennyire érdeklik Önt a térség kulturális és történelmi látnivalói?	2 3 4	1
2) Könnyen lehet ezekről tájékozódni?	2 3 4	1
3) Könnyen megközelíthetőek?	2 3 4	1

- 4) Megfelelően vannak kialakítva a látogatók számára? 2 3 4 1
- 5) A Velencei-tónál tett látogatása során fontos szempont volt ezen látnivalók megtekintése? 2 3 4 1
- 6) Összességében mennyire volt elégedett a Velencei-tónál tett látogatásával? 2 3 4 1

15. Honnan értesül a programokról? **H3**

- televízió
- rádió
- helyi újság
- a település honlapja
- internetes híroldalak
- közösségi média (pl.: facebook, instagram, tiktok)

16. Mely fejlesztéseket tartja a legfontosabbnak a térségben? (Több válasz adható!) H4

- 1) Parkolók bővítése
- 2) Jobb tömegközlekedés
- 3) Zöldterületek fenntartása
- 4) vízminőség javítása
- 5) Kulturális programok fejlesztése
- 6) Új szálláshelyek létrehozása
- 8) Rendezvényhelyszínek bővítése
- 9) Egyéb, éspedig:

17. Tervezi-e, hogy a jövőben (újra) ellátogat a Velencei-tóhoz?

- 1) igen 2) nem
3) talán

Elégedettség:

16. Ajánlaná-e másoknak is a Velencei-tavat mint úti célt?

- 1) igen 2) nem
3) talán

Kérem, ossza meg véleményét a térség jelenlegi helyzetéről! Mit tart erősségnek, milyen problémákat lát, és milyen fejlesztési javaslatai lennének a jövőre nézve?

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Sebes Ádám
Neptun-kódja:	RMV8K1
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☐ BSc/BA ☐ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☒ Egyéb: TDK
Tantárgy neve/kódja*:	Tudományos diákköri pályamunka
A munka címe:	Turisztikai Fejlesztési Lehetőségek Vizsgálata a Velencei-tó Térségében, Kérdőíves Kutatás Alapján

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)

B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
Fordítás	OpenAI ChatGPT 5.0	-
Forrás keresés	OpenAI ChatGPT 5.0	-

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka mellékletében való csatolása szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve, verziója, elérhetősége	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet
----------------------	--	---	--------------------------------------

			bejegyzésének sorszáma

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: Gödöllő, 2025. október hó 25. nap

.....

Hallgató aláírása

.....

Konzulens/Témavezető aláírása

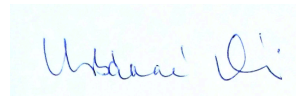
NYILATKOZAT

Sebes Ádám (hallgató Neptun azonosítója: RMV8K1) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védelemre **javaslom** / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem**^{*2}

Kelt: Gödöllő, 2025 év október hó 25. nap

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió³ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Sebes Ádám
A Hallgató Neptun kódja: RMV8K1
A dolgozat címe: Fejlesztési Lehetőségek Vizsgálata a Velencei-tó Térségében, Kérdőíves Kutatás Alapján
A megjelenés éve: 2025
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Gödöllő, 2025 év október hó 25 nap

Hallgató aláírása

³ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.